

Fakulta zemědělská
a technologická
Faculty of Agriculture
and Technology

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FAKULTA ZEMĚDĚLSKÁ A TECHNOLOGICKÁ

Katedra agroekosystémů

Diplomová práce

Možnosti podpory ekologického zemědělství v Kraji Vysočina,
zaměřené na zvyšování povědomí veřejnosti a vycházející
z praktických potřeb vybraných farem

Autor práce: Bc. Jan Převor

Vedoucí práce: Ing. David Kabelka, Ph.D.

České Budějovice

2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval(a) pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 1. dubna 2024

Jan Převor:

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá zmapováním a následným návrhem možností, pomocí kterých by bylo možné podpořit povědomí veřejnosti o ekologickém zemědělství v kraji Vysočina. Návrhy možností vycházejí z praktických potřeb vybraných farem, které byly získány pomocí dotazníkového šetření. V první části práce je pomocí literatury představena problematika ekologického zemědělství. Uvedeny jsou obecné principy, současný stav, ale i aktuální legislativní rámec týkající se podpory ekologického zemědělství. Druhá část vychází z dotazníkového průzkumu provedeného mezi ekologickými zemědělci. Cílem bylo získání informací o aktuálních potřebách, na základě kterých bylo možné stanovit možnosti podpory ekologických farem z hlediska rozšiřování povědomí veřejnosti. V závěru jsou přehledně shrnuta doporučení.

Klíčová slova: ekologické zemědělství, udržitelné hospodaření, podpora, informovanost veřejnosti.

Abstract

The diploma thesis deals with mapping and subsequent proposal of possibilities to promote public awareness of organic farming in the Vysočina region. The proposals are based on the practical needs of the selected farms, which were obtained through a questionnaire survey. In the first part of the thesis, the issue of organic farming is introduced with the help of literature. The general principles, the current state and the current legislative framework concerning the support of organic farming are presented. The second part is based on a questionnaire survey conducted among organic farmers. The aim was to obtain information on the actual needs, on the basis of which it was possible to determine the possibilities of supporting organic farms in terms of raising public awareness. The recommendations are summarised in the conclusion.

Keywords: organic farming, sustainable management, support, public awareness

Poděkování

Děkuji panu Ing. Davidu Kabelkovi Ph.D. za vedení mé práce. Děkuji za vstřícný přístup. Za to, že jste si na mě našel čas vždy, když jsem potřeboval. Děkuji za vaši trpělivost. A za pomoc ve všem, s čím jsem si nevěděl rady. Děkuji za výborné podněty. Díky nim práce splnila svůj cíl.

Obsah

Úvod.....	6
1 Ekologické zemědělství.....	7
1.1 Současný stav ekologického zemědělství v České republice.....	8
1.2 Konverze na ekologickém zemědělství.....	11
1.3 Kontrola a dozor v ekologickém zemědělství.....	11
2 Základní principy ekologického zemědělství.....	12
3 Hlavní rozdíly mezi ekologickým a konvenčním zemědělstvím.....	13
4 Rostlinná produkce.....	13
5 Živočišná produkce.....	14
6 Zpracování produkce.....	17
7 Legislativa.....	17
8 Cíl práce a definice pracovních hypotéz.....	19
8.1 Cíl práce.....	19
8.2 Definice pracovních hypotéz.....	19
9 Metodika.....	20
10 Výsledky.....	22
10.1 Vyhodnocení získaných informací z dotazníků.....	22
10.2 Současná podpora ekologického zemědělství v kraji Vysočina.....	33
10.3 Vlastní navržení možností podpory ekologického zemědělství.....	36
11 Diskuse.....	40
Závěr.....	43
Seznam použité literatury.....	44
Přílohy.....	50

Úvod

Zemědělství je systém produkce převážně potravin či produktů k potravinářskému využití. Produktivita zemědělství na jednotku plochy za posledních několik desítek let velmi stoupla (až trojnásobně). Uvádí se, že motivem pro takovouto intenzifikaci je růst lidské populace. Reálným motorem se ale zdá být maximalizace zisku. V některých případech jde takto intenzivní využívání půdy na úkor její dlouhodobé úrodnosti.

Ekologické zemědělství patří mezi udržitelné systémy hospodaření. Tím, že nepoužívá pesticidy a rychle rozpustná a dusíkatá hnojiva, nejen, že nezatěžuje krajinu, kde se takto hospodaří, ale snižuje též těžbu, chemické zpracování a převoz velkého množství těchto látek a surovin potřebných na výrobu. Zamezuje také zátěži prostředí z případné havárie plynoucí z těžby, zpracování, převozu či nevhodné aplikace těchto látek.

V rámci Kraje Vysočiny je zastoupení pozemků v režimu ekologického obhospodařování, vůči konvenčnímu způsobu zemědělství, velmi nízký. Snaha Kraje, ministerstva zemědělství i evropské unie je zvyšovat podíl zemědělsky obhospodařované půdy v ekologickém režimu hospodaření.

Cílem práce je zmapování možností podpory ekologického zemědělství v rámci Kraje Vysočina zaměřené na rozšiřování povědomí u veřejnosti. Tomu předchází zjištění, zda o tuto formu podpory ekologičtí zemědělci Kraje Vysočina stojí a na jaké informace, popřípadě na jakou část veřejnosti, je vhodné osvětu zaměřit.

V rámci práce bude zmapován stav ekologického zemědělství a jeho podpory na Vysočině. U vybraných měst budou uvedeny aktivity, které již tato města či zemědělci v těchto městech dělají. Budou navrženy další možnosti, jak rozšiřovat povědomí u veřejnosti o ekologickém zemědělství.

Součástí práce budou také výsledky dotazníku pro zemědělce podnikající v ekologickém režimu hospodaření. Ten je zaměřen na mapování potřeb zemědělců informovat veřejnost o ekologickém zemědělství.

Výstupem práce by měly být navržené akční kroky vedoucí ke zvyšování povědomí veřejnosti o ekologickém zemědělství, které vycházejí z potřeb farmářů hospodařících v ekologickém režimu zemědělství v Kraji Vysočina.

1 Ekologické zemědělství

Zemědělství prošlo intenzifikací. Lidé dokáží vyprodukovat na jednotku plochy mnohonásobně více potravin, než tomu bylo před několika sty lety (Moudrý et al., 2007).

Ovšem již na začátku 20. století si někteří začali všimnout negativních jevů s intenzifikací spojených (Bošínová et al., 2021). V reakci na to počaly ve dvacátých letech minulého století vznikat alternativní způsoby hospodaření (Šarapatka et al., 2009). Konvenční zemědělství ovšem dále šlo cestou intenzifikace, a zvláště po druhé světové válce se ze zemědělství staly tzv. systémy s vysokými vnějšími vstupy. Využívá produktů chemického průmyslu, tedy především umělých hnojiv a látek na ochranu rostlin. Začaly se prosazovat výkonné kultivary několika nejvýznamnějších plodin (Martin, 2019) a spolu s plošným využíváním pesticidů, počala klesat biodiverzita krajiny (Carson, 1965). Konvenční zemědělství zvyšuje svou produktivitu spolu s využíváním velkého množství vnějších vstupů, přestože je již řadu let patrné, že takovýto přístup není dlouhodobě možný (Meadows et al., 1972). Dalším důležitým faktorem, dříve přehlíženým, je půdní edafon. Jeho opomíjení v konvenčním zemědělském systému hospodaření má značný vliv na snižování přirozené úrodnosti půdy (Šimek et al., 2019). Naproti tomu se alternativní způsoby hospodaření snaží o dlouhodobě udržitelný rozvoj hospodaření. Tyto směry zemědělství spojuje organizace IFOAM (Mezinárodní federace hnutí ekologického zemědělství). Definice dlouhodobě udržitelného ekologického zemědělství z valného shromáždění roku 2008 zní:

„Ekologické zemědělství je produkční systém, který udržuje zdraví půdy, ekosystémů a lidí. Spoléhá se spíše na ekologické procesy, biologickou rozmanitost a cykly přizpůsobené místním podmínkám než na využívání vstupů s nepříznivými účinky. Ekologické zemědělství v sobě spojuje tradici, inovace a vědu ve prospěch sdíleného prostředí a podporuje spravedlivé vztahy a dobrou kvalitu života pro všechny zúčastněné“ (IFOAM, 2021).

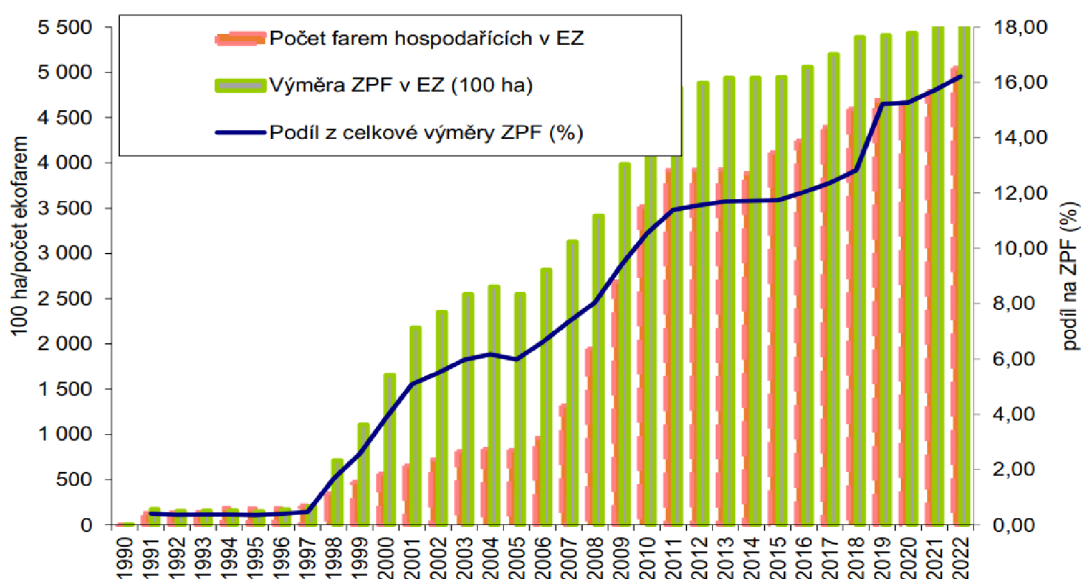
Ekologické zemědělství je alternativním systémem zemědělského hospodaření, který je v České republice legislativně ukotvený v Zákoně č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství. Tento zákon vychází z legislativy Evropské Unie, kde je základním legislativním pramenem pro hospodaření v ekologickém režimu Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848. Dokument definuje ekologickou produkci:

„Ekologická produkce je celkový systém řízení zemědělského podniku a produkce potravin, který spojuje osvědčené postupy v oblasti životního prostředí a klimatu, vysokou úroveň biologické rozmanitosti, ochranu přírodních zdrojů, uplatňování přísných norem v oblasti dobrých životních podmínek zvířat a norem produkce v souladu s poptávkou rostoucího počtu spotřebitelů po produktech získaných za použití přírodních látek a procesů. Ekologická produkce tak plní dvojí společenskou roli – na straně jedné zajišťuje specifický trh reagující na spotřebitelskou poptávku po ekologických produktech a na straně druhé přináší veřejně dostupné statky přispívající k ochraně životního prostředí a dobrým životním podmínkám zvířat, jakož i k rozvoji venkova“ (EUR-Lex, 2024).

Ekologické zemědělství je tedy systém hospodaření, který svými pravidly dbá o rozvoj biodiverzity, pečuje o úrodnost půdy, čistotu vody i vzduchu (Rani, 2023). Toho dosahuje omezením nebo úplným zákazem používání látek, které zatěžují životní prostředí při výrobě, distribuci či aplikaci (Moudrý et al., 2007). Kombinuje tradici, inovace i vědu, je založeno na využívání energie a zdrojů v cyklech i na respektu k přírodním podmínkám farmy. Tomu přizpůsobuje svou produkci. (Moudrý et al., 2022). Aby mohlo ekologické zemědělství dostát takovýmto nárokům, musí mít jasně dané cíle i principy.

1.1 Současný stav ekologického zemědělství v České republice

Ekologické zemědělství jako systém hospodaření je v současné době dotačně podporován a cílem je postupné zvyšování množství výměry s hospodařením v ekologickém režimu. Velikost plochy obhospodařované v systému ekologického zemědělství v podmínkách České republiky od roku 1990 je patrné z obrázku 1.

Obrázek 1: Vývoj celkové výměry a počtu farem v ekologickém režimu a podílu na celkovém zemědělském půdním fondu (1990-2022) (Převzato z: Hlaváčková et al., 2023)

V roce 2022 bylo tedy obhospodařováno v režimu ekologického zemědělství přibližně 16 % pozemků z celkové výměry zemědělské půdy. Podíl orné půdy z celkové výměry ekologického zemědělství tvořil 19,5 %. Trvalé kultury zabíraly přibližně 1 % s tím, že za poslední evidovaný rok se výměra těchto porostů oproti předchozímu roku mírně snížila. Lidé kupovali asi 1,6 % potravin s certifikací bio, ve veřejném stravování byl podíl surovin z ekologické produkce ještě nižší, přibližně 1 % (Hlaváčková et al., 2023).

Výše zmíněné údaje byly vybrány podle strategických cílů, formulovaných v Akčním plánu ČR pro rozvoj ekologického zemědělství. Ten se zaměřuje na stěžejní ukazatele stavu EZ a stanovuje cíle rozvoje. Nyní je aktuální Akční plán ČR pro roky 2021-2027. V něm byly stanoveny prioritní oblasti rozvoje ekologického zemědělství a strategické cíle do roku 2027, jejichž kvantifikaci je možné hodnotit naplnění Akčního plánu ČR:

- Dosáhnout 22% podílu ekologických ploch na celkové zemědělské půdě ČR.
- Dosáhnout 30% podílu orné půdy na celkové výměře půdy v ekologickém režimu.
- Dosáhnout 10% navýšení rozlohy trvalých kultur v ekologickém režimu.
- Dosáhnout 4% podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů
- Dosáhnout 5% podíl biopotravin ve veřejném stravování

- Zajistit financování výzkumu a poradenství v ekologickém zemědělství v rozsahu odpovídajícím podílu ploch ekologického zemědělství na celkové zemědělské půdě (AKČNÍ PLÁN ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2021-2027, 2021).

Kraj Vysočina

V porovnání s ostatními kraji, je podíl pozemků obhospodařovaných v režimu ekologického zemědělství, vůči výměře zemědělské půdy, velmi nízký. V roce 2018 to bylo 5,1 % (Céza et al., 2018). V roce 2022 je udáván nárůst na 6,7 %. Stále je to ale (s výjimkou hl. města Prahy) nejmenší podíl zemědělsky obhospodařované půdy v systému ekologického zemědělství ze všech krajů. Orná půda zabírá přes 40 % plochy obhospodařované systémem ekologického zemědělství, trvalé kultury 0,64 %, což je o 0,06 % méně, než v předešlém roce 2021 (to bylo 0,70 %) (Hlaváčková et al., 2023).

Podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů a podíl biopotravin ve veřejném stravování není pro jednotlivé kraje evidován.

Obrázek 2: Podíl zemědělské půdy obhospodařované v ekologickém režimu z celkové výměry zemědělské půdy v jednotlivých krajích pro rok 2020 (Převzato z: Bošinová, 2021)

1.2 Konverze na ekologickém zemědělství

Pokud zemědělec cílí na změnu režimu hospodaření z konvenčního na ekologické, je povinen splnit náležitosti popsané zákonem 242/2000 Sb. Než bude mít ekologický podnikatel právo uvádět své produkty či potraviny v biokvalitě, musí projít přechodným obdobím. To začíná ode dne doručení jeho žádosti o registraci na Ministerstvo zemědělství. V zákoně je stanovena minimální délka tohoto období. Obvykle se v ekologickém zemědělství jedná o dva roky. (Právní předpisy pro ekologickou produkci, 2018)

Žádost bude uznána, pokud budou splněny všechny podmínky pro udělení, ministerstvo vydá rozhodnutí o registraci a zapíše ekologického podnikatele na seznam osob podnikajících v ekologickém zemědělství. Všechny náležitosti nutné k tomu, aby byla žádost uznána jsou shrnuty v §6 tohoto zákona (242/2000 Sb.)

Důležitým bodem paragrafu 6 a předpokladem k uznání žádosti o registraci, je uzavření smlouvy o kontrole a podrobení se vstupní kontrole osobou pověřenou vydávat osvědčení o původu bioproduktu, biopotraviny nebo ostatního bioproduktu, vybranou ministerstvem podle § 29 (dále jen "ověřená osoba"). Organizace, které mají osvědčení provádět kontrolní činnost nad ekologickým zemědělstvím, jejich produkty, potravinami a ostatními produkty, jsou uvedeny v následující kapitole.

Konverzí se v její praktické rovině zabývá monografie Jana Moudrého. Krom legislativních nároků se zabývá (a to především) nároky, které klade na zemědělce samotný technologický přechod z konvenčního na ekologický režim hospodaření (Moudrý, 2007).

Přes všechny obtíže, které je třeba překonat při konverzi i následujícím ekologickým systémem hospodaření, jsou ekologičtí zemědělci většinou šťastnější a spokojenější než jejich konvenční kolegové (Mzoughi, 2024).

1.3 Kontrola a dozor v ekologickém zemědělství

V předchozí kapitole byl zmíněn požadavek pro osobu podnikající v ekologickém zemědělství uzavřít smlouvu o kontrolní činnosti s ověřenou osobou. Systém kontroly je popsán v hlavě V zákona 242/2000 sb. o ekologickém zemědělství. Ekologické

zemědělství a dozor nad dodržováním všech podmínek pro bioprodukcí je v kompetenci Ministerstva zemědělství.

Ministerstvo zemědělství může dohodou s organizační složkou státu předat kompetence kontroly nad ekologickým zemědělstvím, tato organizační složka státu je tedy kontrolním orgánem. V České republice jsou kontrolními orgány: Státní veterinární správa, Státní zemědělská a potravinářská inspekce a Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský. Tyto kontrolní orgány mají stanovenou kompetenci kontroly. Do těchto kompetencí nespadá udílení certifikací bioprodukcí.

Udílení certifikací mají ve své kompetenci právnické osoby – kontrolní subjekty, které mají s Ministerstvem zemědělství uzavřenou veřejnoprávní smlouvu (gov.cz, 2024). Další kompetencí těchto kontrolních subjektů je provádět kontroly a další, např. poradenskou činnost. V České republice jsou to tyto firmy:

- KEZ o.p.s.
- ABCERT AG, organizační složka
- Biokont CZ, s.r.o.
- BUREAU VERITAS CERTIFICATION CZ, s. r.o. (gov.cz, 2024)

2 Základní principy ekologického zemědělství

Šarapatka a Niggli (2008) při popisu smyslu ekologického hospodaření napsali: „Těžištěm není na rozdíl od konvenčního zemědělství intervence (ochrana rostlin s využitím agrochemických látek, aplikace minerálních hnojiv), nýbrž požadavek úrodnosti půdy, preventivních opatření a vytváření ekologické rovnováhy.“ V knize popisují tři pilíře, na kterých ekologické zemědělství stojí: ekologický, ekonomický a sociální.

IFOAM (2021) stanovuje čtyři principy ekologického zemědělství:

- Zdraví – zdraví půdy, rostlin, krajiny, zvířat, lidí i celé planety.
- Ekologie – farma by měla maximálně využívat prostředí a vzájemných přirozených vztahů v nich. Hospodařit by se mělo co nejšetrněji s minimálními vnějšími vnosy.
- Spravedlnosti – na mnoha úrovních. Mezi lidmi, lidmi a chovanými zvířaty i mezi člověkem a životním prostředím.
- Péče – vše směřovat k dlouhodobému zdraví a spokojenosti. (Moudrý et al., 2022).

V některých publikacích se popisují cíle ekologického zemědělství. Je to péče o úrodnost půdy. Tedy o život v půdě s dostatkem organické hmoty a humusu, bez reziduí nechtěných látek (Watson, 2006). Péče o vodní režim, podpora udržení vody v krajině, nezávadná voda vsakující se či odtékající z krajiny. Vzduch bez zdraví škodlivých látek. Harmonická krajina s dostatkem rozptýlené zeleně. Udržování či zvyšování agrobiodiverzity i biodiverzity krajiny. Recirkulace organické hmoty, efektivní využívání energie, zaměřování se na obnovitelné zdroje (Šarapatka a Urban, 2009). Zabránění kontaminace nechtěnými látkami zvenčí. Produkce kvalitních potravin (Rani et al., 2023). Dobré životní podmínky pro zvířata i člověka (Moudrý et al., 2007).

3 Hlavní rozdíly mezi ekologickým a konvenčním zemědělstvím

Příčinou rozdílů mezi konvenčním a ekologickým zemědělstvím jsou různé cíle hospodaření. Zatímco u konvenčního provozu je **primárním** cílem maximalizace produkce, respektive momentálního ekonomického efektu (Šimek et al, 2019), ekologické zemědělství je z podstaty systém trvale udržitelný vycházející z principů zmíněných výše (Gamage et al., 2023).

Aby bylo ekologické zemědělství věrohodným systémem, má jasně definované možnosti hospodaření, obsahující zakázané i nutně plněné činnosti pro to, aby farma mohla být jako ekologická certifikována. Důsledkem výše psaného je legislativa vymezující možnosti hospodaření v rámci ekologického hospodaření.

Základním legislativním omezením pro ekologické zemědělství je zákaz používání většiny chemických látek na ochranu rostlin a lehce přijatelných minerálních hnojiv pro rostlinnou výrobu a důraz na welfare zvířat u živočišné produkce (Moudrý et al., 2022). Díky těmto omezením se v ekologickém zemědělství hospodaří s nízkými vnějšími vstupy. Koloběh látek a energie je v nejvyšší možné míře uzavřen (Urban et al., 2003). Šetří se tedy neobnovitelné zdroje pro výrobu umělých hnojiv i chemických látek i fosilní paliva při těžbě, zpracování a převozu. Naproti tomu konvenční zemědělství je silně závislé na vnějších vstupech (Šimek et al, 2019).

V konvenčním systému se z větší míry využívají nejproduktivnější odrůdy žádaných plodin a jejich nedostatečná odolnost a vysoké nároky jsou kompenzovány

hnojením snadno rozpustnými hnojivy a chemickou ochranou proti škůdcům, plevelům i chorobám. Ekologické zemědělství volí konkurenceschopné plodiny a ochranu řeší zejména prevencí (Thomine, 2022).

Pro ekologické zemědělství je typický velký důraz na udržování či zvyšování přirozené půdní úrodnosti. V konvenčním zemědělství je tato péče v různé míře nahrazována použitím hnojiv dle aktuální potřeby.

Při chovu zvířat se v konvenčních chovech hledí na ekonomickou optimalizaci. V rámci povolených norem bývá často chováno maximální množství zvířat na jednotku plochy. Na farmách hospodařících ekologickým systémem se více dbá o welfare zvířat (Blanco-Penedo et al., 2023), chov je přizpůsoben potřebám chovaných jedinců (Moudrý et al., 2007).

Toto jsou jen některé z rozdílů mezi ekologickým a konvenčním způsobem hospodaření. Je třeba dodat, že konvenčně hospodařící zemědělec může dobrovolně jakékoli metody ekologického přístupu na své farmě využít. V řadě případů se tak i děje. Ekologický zemědělec je však musí využít všechny.

4 Rostlinná produkce

Kompletní a aktuální pravidla rostlinné výroby jsou uvedena v příloze II, části I, legislativního aktu Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848. I když tento dokument vchází v platnost nyní a ruší předchozí nařízení Rady (ES) č. 834/2007, základní pravidla se nemění. Budu tedy používat literaturu vycházející z již neplatné legislativy, ovšem tato pravidla jsou zakotvena v – již výše zmíněném – Nařízení 2018/848, jsou tedy stále aktuální a platná. Výčet nejdůležitějších omezení vycházejících z legislativy o ekologickém zemědělství je možno nalézt například v knize Malofaremní hospodaření (Moudrý et al., 2022).

S konvenční rostlinnou výrobou má ekologické zemědělství více společných cílů. Je to například vysoká produkce, co nejlepší nutriční i technologická kvalita produkce. Pro specifický systém hospodaření má ekologické zemědělství ještě další nároky na plodiny, odlišné od konvenčních přístupů.

Základem je zvolit vhodnou **odrůdu plodiny** odpovídající přírodním podmínkám pozemku, na kterém bude pěstována. Tyto rostliny by měly mít dobrou konkurenční schopnost vůči plevelům i odolnost proti mechanickým způsobům odplevelování

(Moudrý, 2011). **Ochrana rostlin** spočívá především v prevenci. Podporují se přirození nepřátelé škůdců. Stejně tak jsou důležité dobře načasované mechanické a fyzikální metody ochrany (Costa, 2019). Klasická chemická ochrana rostlin proti plevelům není pro ekologické zemědělství povolena. Ovoce a zelenina vyprodukovaná v ekologickém systému hospodaření může mít 180krát nižší koncentraci reziduí pesticidů, než u konvenční produkce (Bernet et al., 2021). Chrání se tím nejen potraviny, ale i krajina, kde by byly herbicidy aplikovány a s ní druhová pestrost agroekosystémů (Collins a Qualset, 1999). Snižuje se i zátěž spojená s těžbou, výrobou a transportem těchto látek a potenciálním nebezpečím havárií.

Totéž platí pro **hnojení**. Obecně je zakázáno hnojit rychle rozpustnými hnojivy a umělými dusíkatými hnojivy. Důvody jsou shodné s důvody pro nepoužívání herbicidů (Gaidajis a Kakanis, 2021), navíc ještě motivují zemědělce k cyklickému využívání energie a látek ekofarmy (Šarapatka et. al. 2010). Hnojení statkovými hnojivy a zeleným hnojením zajišťuje půdě dostatek organické hmoty jak pro výživu edafonu, tak pro tvorbu a udržování humusu, podporuje stabilitu půdy, kapacitu udržení vody, dlouhodobou úrodnost a další benefity (Šimek et al., 2019; Abiven et al., 2009). V ekologickém zemědělství je také stanoveno maximální množství hnojení statkovými hnojivy, aktuálně je to 170 kg N/ha.

Dalším kritériem, které je třeba v ekologickém zemědělství splnit, je pěstování plodin, kromě těch, které přirozeně rostou ve vodním prostředí, v živé půdě, napojené na podložní vrstvy. Existují některé výjimky, ale ne pro ČR. I pro **zakládání porostů** a množení rostlin se používá pouze osiv a sazenic vyprodukovaných v režimu ekologického zemědělství. Toto nařízení směřuje také k minimalizaci možnosti vnést rezidua nechtěných chemických látek na farmu hospodařící v ekologickém režimu (Dvorský a Urban, 2024).

5 Živočišná produkce

Kompletní a aktuální pravidla pro živočišnou výrobu jsou uvedena v příloze II, části II, legislativního aktu Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848. Výčet nejdůležitějších pravidel vycházejících z legislativy o ekologickém zemědělství je možno nalézt například v knize Malofaremní hospodaření (Moudrý et al., 2022), Ekologické zemědělství (Bošínová et al., 2021), nebo třeba Základy ekologického zemědělství (Urban et al., 2003).

Živočišná výroba bez zemědělské půdy je zakázána. Nebylo by možné cyklicky využívat statkové hnojivo, stejně jako zajistit pro zvířata krmení z pozemků ekologicky obhospodařovaných (Moudrý et al., 2007). Dalším zásadním bodem v systému ekologického zemědělství je, že **krmivo** by mělo pocházet v první řadě z podniku, kde jsou zvířata chována. Denní dávka odpovídá nárokům daného druhu v daném vývoji. Pro každý druh jsou dále specifikovány nároky na složení denní dávky. Například u přežvýkavců je stanoven minimální podíl sušiny z objemných krmiv na 60 %. Dalším příkladem je vyloučení možnosti umělých náhražek mléka u mláďat savců. Krmivo nepocházející z ekologického zemědělství může tvořit u přežvýkavců maximálně 10 %, u ostatních 20 % roční dávky sušiny.

Druh a plemeno jsou pro danou farmu vybírány s ohledem na vhodnost daných přírodních podmínek. Vybírají se plemena vitální, otužilá, dlouhověká, odolná vůči nákazám a zdravotním problémům. Pro **rozmnožování** se preferuje přirozená plemenitba, ideálně trvalá přítomnost plemeníka ve stádě. V **péči o zdraví** je největší důraz kladen na prevenci. Pokud zvíře přesto onemocní, je nutné neodkladně zajistit veterinární vyšetření. Pro léčbu se preferují přírodní léčiva a homeopatika. U alopatických léčiv (u nichž je podmínkou použití cílená léčba odpovídající veterinárnímu vyšetření) se jejich ochranná lhůta zdvojnásobuje. Jsou zakázány zákroky měnící tvar či funkci orgánů z jiných než zdravotních důvodů. Nejsou tedy přípustné zákroky jako odrohování, kupírování ocásků, kastrace a upalování zobáků (Urban et al., 2003).

Ustájení zvířat musí odpovídat jejich etologickým a fyziologickým potřebám (Wagner et al., 2021). Zvířata musí mít dostatek místa pro přirozený pohyb, dostatek přirozeného světla, větrání. Pokud jsou chována bez ustájení, musí mít možnost schovat se před deštěm, větrem, sluncem a extrémními teplotami (Moudrý et al., 2022).

6 Zpracování produkce

Cílem legislativy vztahující se ke zpracování produkce z ekologického zemědělství je, aby se tyto produkty potažmo potraviny neznehodnotily a zachovaly si kvalitu, která je od ekologického produktu či ekologické potraviny očekávána. Je třeba zajistit, aby u rostlinné produkce neklesla kvalita produkce při sklizení během posklizňových úprav, totéž platí pro produkty u živočišné výroby, zvláště důležité je chování se ke zvířatům v případě porážky, kde je krom znehodnocení masa prožitým stresem dbáno také o to, aby zvířata zbytečně netrpěla (Moudrý et al., 2022).

Bioprodukty nesmějí být kontaminovány látkami, které jsou pro ekologické zemědělství a ekologickou produkci zakázány. Proto se vypracovává tzv. Systém analýzy rizika a stanovení kritických kontrolních bodů (HACCP), který jednotlivé body možného rizika kontaminace či záměny identifikuje a popisuje postup, jakým se tato rizika eliminují (Liu, 2021).

Jsou povolené postupy zpracování bioprodukce (například mechanické a tepelné zpracování, uzení bez použití chemikálií, lisování, fermentace, destilace a další.) a jsou postupy pro ekologickou produkci zakázané (například bělení, nakládání s použitím chemikálií, uzení s použitím chemikálií, používání barviv, aromat a sladidel syntetického původu atd.). Totéž platí pro přídavné látky do biopotravin.

U biopotravin se dbá o to, aby od produkce, přes zpracování po distribuci prospívaly životnímu prostředí, zvířatům, krajině i lidem. K tomuto cíli směřují i legislativní omezení a nařízení (Bernet, 2021). Aby bylo možné prodávat potraviny jako BIO, je třeba mít na tuto potravinu platný certifikát. Ten zajišťuje, že potravina pochází z ekologického zemědělství a celým procesem výroby, balením, distribucí si zachovala hodnotu bio-potraviny. Totéž platí pro bio-produkt (eAgri, 2009-2021).

7 Legislativa

Aby bylo zemědělství uznáno jako ekologické a jeho produkty a/nebo potraviny mohly být označeny jako bio-produkt/bio-potravina, musí splňovat legislativou stanovené podmínky. Základním legislativním rámcem pro ekologické zemědělství na území České republiky jsou tyto dokumenty:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 ze dne 30. května 2018, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 834/2007.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/279 ze dne 22. února 2021, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848, pokud jde o kontroly a další opatření zajišťující sledovatelnost a soulad s pravidly pro ekologickou produkci a označování ekologických produktů.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/1165 ze dne 15. července 2021, kterým se povolují některé produkty a látky pro použití v ekologické produkci a stanoví jejich seznamy.

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Kompletní přehled všech právních předpisů i metodických pokynů lze nalézt na webových stránkách Ministerstva zemědělství v sekci Ekologické zemědělství (eAgri, 2009-2021).

8 Cíl práce a definice pracovních hypotéz

8.1 Cíl práce

Cílem této práce bylo analyzovat současný stav a potřeby ekologického zemědělství v Kraji Vysočina a následně navrhnout možnosti, pomocí kterých by bylo možné šířit informace o ekologickém zemědělství mezi veřejnost. Nejprve bylo provedeno dotazníkové šetření s následným vyhodnocením. Na základě vyhodnocení a informací z literárních zdrojů bylo dalším dílčím cílem zhodnocení aktuální situace. Díky tomu bylo možné vytvořit návrh možností, které by měly potenciál podpořit povědomí veřejnosti o ekologickém způsobu hospodaření.

8.2 Definice pracovních hypotéz

Pracovní hypotézy jsou stanoveny s ohledem ke specifickým Kraje Vysočina a k cíli této práce. V první řadě bylo třeba zjistit, zda farmáři hospodařící v ekologickém režimu hospodaření o rozšiřování povědomí o ekologickém zemědělství u veřejnosti stojí. Také bylo třeba zjistit, zda veřejnost má předsudky vůči ekologickému zemědělství, na které by bylo možné se zaměřit.

Pracovní hypotézy jsou tedy stanoveny takto:

- 1) Podporu spočívající ve zvyšování povědomí o ekologickém zemědělství ekologičtí farmáři ocení.**

- 2) Veřejnost již nemá předsudky vůči ekologickému zemědělství. Současná situace je z pohledu informovanosti dostačující.**

9 Metodika

Teoretická část:

Práce je zaměřena na shrnutí tématu ekologického zemědělství. Vychází se ze studia a zpracování literatury k tomuto tématu. Řeší především obecné principy ekologického zemědělství, rozdíly mezi konvenčním a ekologickým zemědělstvím, legislativu, kontrolní mechanismy.

Praktická část:

Zahrnuje sestavení dotazníku (kompletní znění je součástí přílohy č. 2) pro ekologické zemědělce v Kraji Vysočina, jejich kontaktování, sběr dat a následnou ~~podrobnou~~ analýzu. Dotazník obsahuje celkem 8 otázek. Většina otázek je uzavřených s možností dopsat ještě další odpověď, pokud je třeba. Otázka 5 a 8 je otevřená. Konkrétní otázky v dotazníku jsou následující:

- 1) Na jak velké farmě hospodaříte?
- 2) Vaší prioritou je: rostlinná výroba / živočišná výroba / rostlinná i živočišná výroba.
- 3) Co patří mezi Vaše nejdůležitější motivace pro podnikání v ekologickém zemědělství?
- 4) S jakými těžkostmi se potýkáte?
- 5) Co je Vaším hlavním produktem/Vašimi hlavními produkty?
- 6) Jak realizujete prodej?
- 7) Potkáváte se s předsudky u veřejnosti?
- 8) Jaké změny (ať v nařízeních, podpoře ekozemědělství, či informovanosti) by vám nejvíce pomohly?

První, druhá a pátá otázka slouží ke specifikaci farmy, její velikosti a zaměření produkce (živočišné, rostlinné, či živočišné i rostlinné) a zjišťuje hlavní produkty. Třetí otázka je zaměřená na motivaci pro ekologické zemědělství. Tato otázka odkrývá silné stránky (pokud dotazovaní zvolili odpovědi, vztahující se k vnitřní motivaci), nebo příležitosti (vnější motivace). Čtvrtá otázka je zaměřena na hrozby, překážky. Sedmá

a osmá otázka je zaměřena na hlavní výstup práce, podporu farem zaměřenou na zvyšování povědomí o ekologickém zemědělství.

Dotazníkové šetření bylo doplněno rozborem aktuální situace v kraji Vysočina z hlediska podpory povědomí veřejnosti o ekologickém zemědělství. Zmapovány byly akce a události, které se s problematikou ekologického a faremního zemědělství souvisejí. Pro tyto potřeby byly hodnoceny větší města nacházející se v kraji (krajské město Jihlava, okresní město Pelhřimov, obec s rozšířenou působností Telč).

Na základě výsledků analýzy z dotazníků a aktuální situace na Vysočině bylo stanoveno několik možností, pomocí kterých by bylo možné podpořit povědomí o ekologických farmách. Jednou z činností umožňující šíření těchto informací je školní vzdělávání. Z tohoto důvodu byly v praktické části navrženy aktivity určené pro školy (součást příloh), které mají za cíl seznámit žáky se zemědělstvím, a zvláště pak s rozdílem mezi ekologickým a konvenčním hospodařením.

10 Výsledky

Tato kapitola je rozdělena podle jednotlivých aktivit, které na sebe postupně navazovaly a jsou zde podrobně popsány. Konkrétně se jedná o následující aktivity:

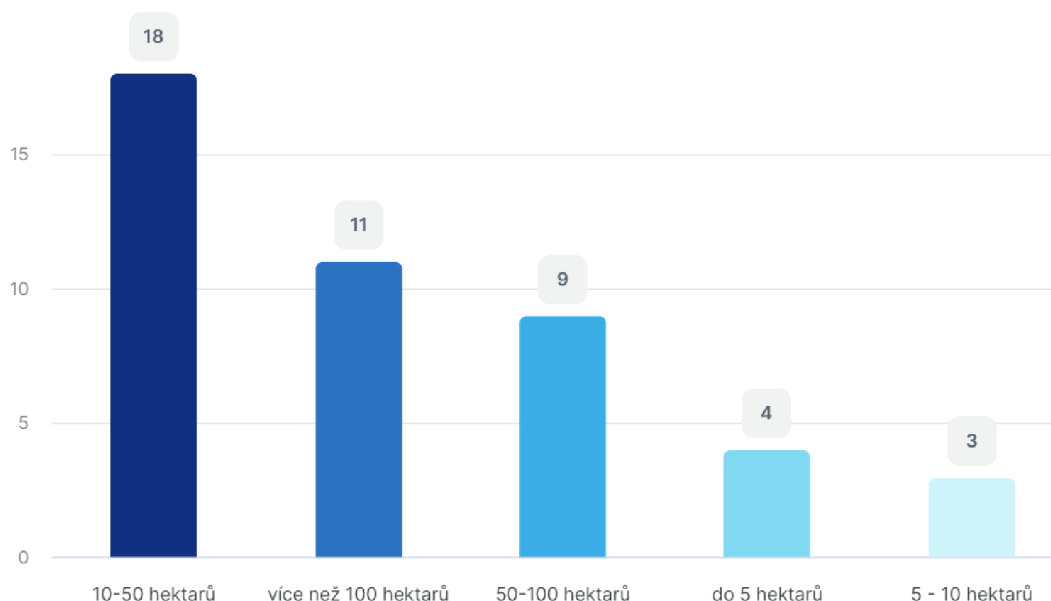
1. **Vyhodnocení získaných informací z dotazníků**
2. **Zhodnocení současné podpory povědomí o ekologickém zemědělství**
3. **Vlastní navržení možností podpory ekologického zemědělství**

10.1 Vyhodnocení získaných informací z dotazníků

V rámci dotazníkového šetření bylo ekologickým farmářům na Vysočině položeno celkově osm otázek. Na Vysočině bylo, dne 26. července 2022, 460 subjektů, zaevidovaných v registru ekologických podnikatelů jako ekologický zemědělec. Celkem 413 z nich mělo platný certifikát. V rámci této diplomové práce bylo zkontaktováno 125 ekologicky hospodařících zemědělců. Celkem 45 z nich se zúčastnilo průzkumu. Tato studie tedy vychází z dat uvedených přibližně jedenácti procenty zemědělců z celkového počtu všech ekologicky hospodařících subjektů s platným certifikátem na Vysočině. Jednotlivé otázky jsou v této kapitole rozepsány a vyhodnoceny.

První otázka: Na jak velké farmě hospodaříte?

U první otázky bylo uvedeno pět možností odpovědí (do 5 ha, 5 – 10 ha, 10 – 50 ha, 50 – 100 ha). Otázka byla zařazena proto, aby bylo zjištěno, jakým způsobem velikost farmy ovlivňuje její zaměření i potřebu podpory. Níže je zobrazen graf 1, kde jsou uvedeny jednotlivé odpovědi. Nejvíce respondentů (18) hospodaří na farmě o rozloze 10–50 hektarů, devět respondentů hospodaří na farmě o rozloze 50-100 hektarů. Důležitou informací je zaměření farem, které hospodaří na farmě o rozloze nad 100 hektarů. Tyto farmy mají největší plošný dopad, výzkumu se jich zúčastnilo 11. Toto zaměření je uvedeno níže u následující otázky. **První tři otázky jsou obecného charakteru a nejsou primárně směřovány na hlavní téma práce. Jsou ale důležité pro získání základních informací o dané ekologické farmě.**

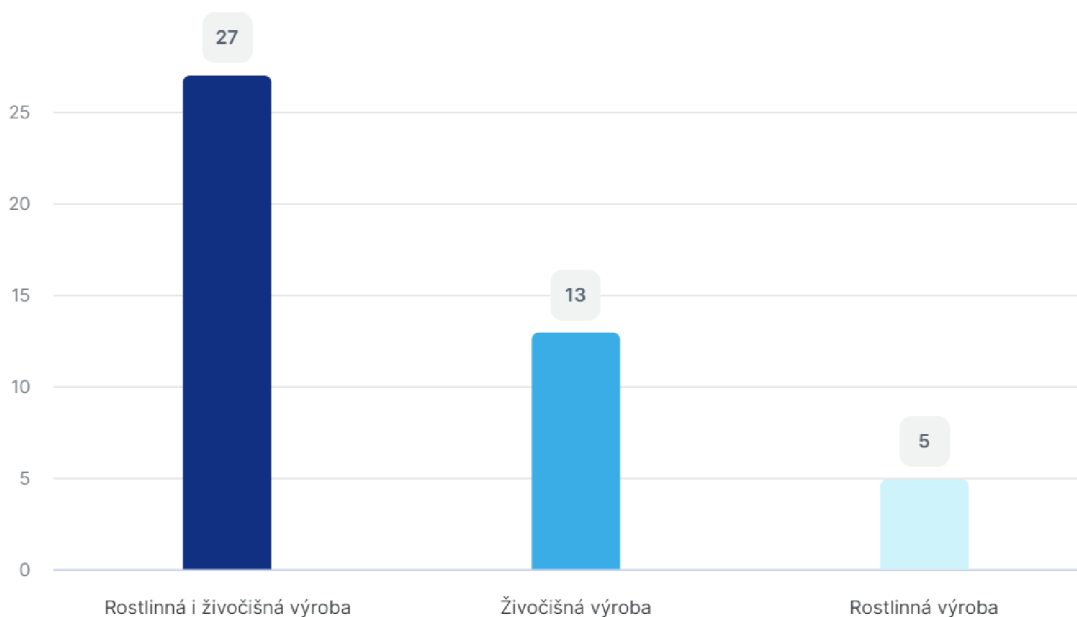
Graf 1: Odpovědi na otázku: Na jak velké farmě hospodaříte?

Druhá otázka: Vaší prioritou je: rostlinná výroba / živočišná výroba / rostlinná i živočišná výroba.

Druhá otázka měla podobně obecný charakter jako první. Cílem bylo zmapovat základní charakteristiku farmy, tedy zda u ekologických zemědělců převládá rostlinná či živočišná produkce, nebo zda se jedná o produkci kombinující obě formy. Výsledky odpovědí jsou uvedeny na grafu 2.

Farmy hospodařící na rozloze větší než 10 hektarů mají většinou rostlinnou i živočišnou produkci. U farem, hospodařících na rozloze do 10 hektarů, převažuje rostlinná výroba, 2 farmy chovají ovce. Nejmenší farmy do 5 hektarů podrobené dotazníkovému šetření jsou zaměřeny na agroturistiku či produkci sena a vajec.

Shrnutí zaměření farem v závislosti na velikosti: přestože soubor respondentů není velký (45 odevzdaných dotazníků odpovídá 11 % farem hospodařících systémem ekologického zemědělství na Vysočině) lze vyčíst určitý trend. U farem hospodařících na pozemcích větších než 50 ha převládá živočišná produkce, jejíž přidaná hodnota je často „jen“ bio-kvalita (jsou zde čestné výjimky, např. biofarma Sasov). U farem menších než 10 hektarů převažuje rostlinná výroba, i když zaměření jednotlivých farem je velmi pestré.

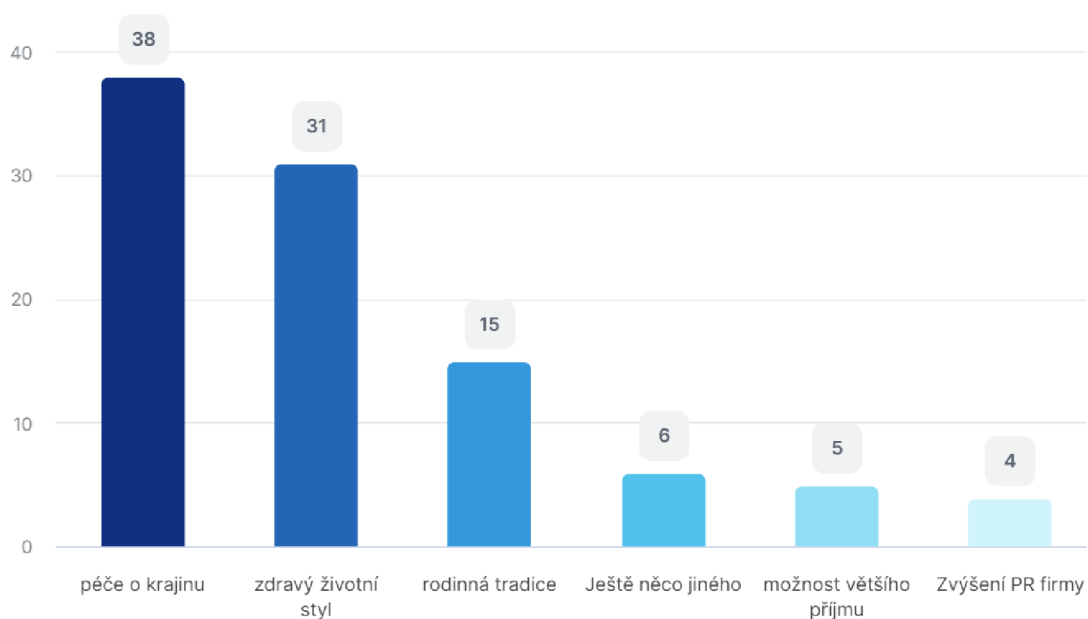
Graf 2: Odpověď na téma zaměření produkce farmy.

Třetí otázka: Co patří mezi Vaše nejdůležitější motivace pro podnikání v ekologickém zemědělství?

Nejčastější odpovědí v dotazníku byla péče o krajinu, viz graf 3. Tato odpověď je v souladu s obecnými principy ekologického zemědělství, kdy by měli být samotní farmáři přesvědčeni, že chtějí hospodařit v harmonické krajině. Druhou nejčastější odpovědí byl zdravý životní styl. Tato odpověď je rovněž v souladu se základní myšlenkou ekologického zemědělství. Celkem v 15 případech dotázaní uvedli, že se jedná o rodinnou tradici. V 5 případech byla odpověď možnost většího zisku a ve 4 zvýšení PR firmy. Odpovědi dokládají, že primárním cílem ekologických farem je snaha hospodařit v souladu s přírodními procesy, zachovávat vyváženou krajinu a žít podle zdravého životního stylu založeném na produkci biopotravin. Pouze menšina uvedla možnost většího zisku. Skutečnost vyššího zisku navíc není vždy pravidlem, neboť ekologický způsob hospodaření s sebou přináší i celou řadu problémů, které mohou následný zisk silně ovlivnit. Někteří farmáři zvolili v dotazníku odpověď „ještě něco jiného“, kde dále doslovně uvedli:

- Vztah k prostředí, ke zvířatům a zejména k půdě (půdní život).
- Nová zkušenost.
- Nejdůležitější v ekologii je znalost práce s hnojem a střídání plodin.
- Konkurenceschopnost

- To je můj život. Není to o jedné motivaci.
- Životní styl. A možnost dělat něco podle svého.

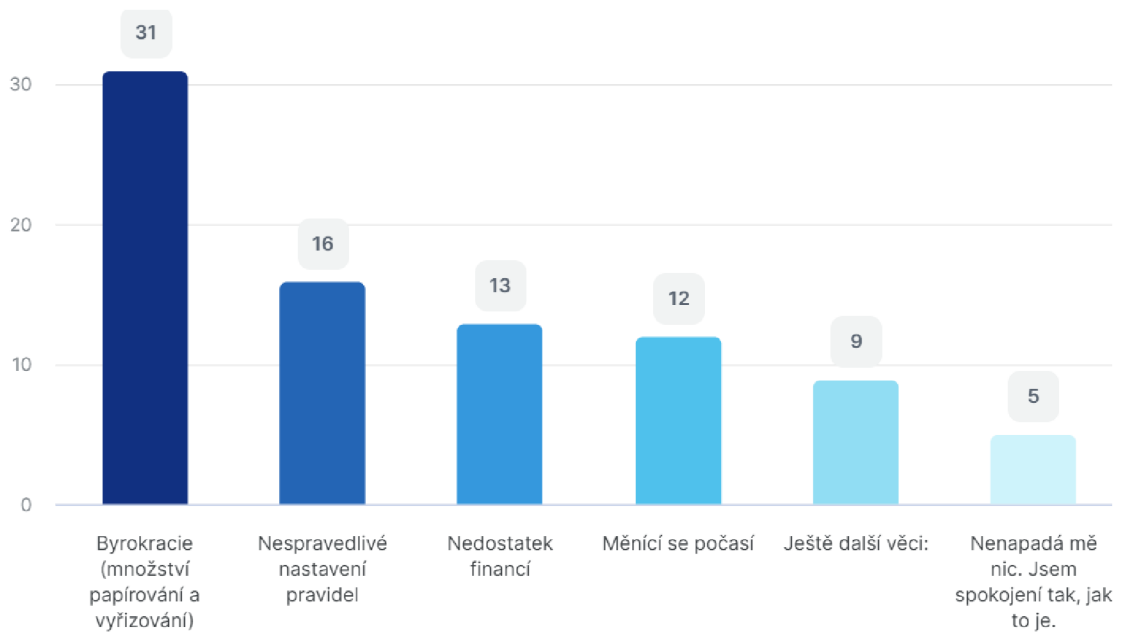

Graf 3: Odpovědi na otázku: Co patří mezi vaše nejdůležitější motivace pro podnikání v ekologickém zemědělství?

Čtvrtá otázka: S jakými těžkostmi se potýkáte?

Méně byrokracie a zvýšení povědomí veřejnosti o ekologickém zemědělství jsou dvě hlavní opakující se potřeby ekologických farem. Řadu požadavků, popsanych v dotaznících, se snaží řešit Ministerstvo zemědělství skrz dotační politiku České republiky. Uvedené odpovědi jsou patrné z grafu 4. Mezi nejčastěji se opakující komentáře patřily:

- Méně papírování. (9x)
- Informovanost veřejnosti o ekologickém zemědělství. (6x)
- Informace pro zemědělce. (2x)
- Podpora malých zemědělců (2x) a rodinných farem.
- Jednoduchý prodej ze dvora.
- Umožnit porážku nejen pro svoji potřebu.
- ... další odpovědi jsou uvedeny v dotazníku v příloze.

Graf 4: Odpovědi na otázku: S jakými těžkostmi se potýkáte?

Pod kategorií “ještě další věci“ byly dále rozepsané odpovědi: potíže uvést bioprodukcí na český trh; nevhodně nastavené dotační podmínky, které se liší od správné agrotechniky; povolení některých herbicidů; nedostatek mladých lidí pro práci v zemědělství, při prodeji někdy chování kupců (překupníků); boj s plevele a další nástrahy přírody; problém se skladováním, nedostatečné vzdělání.

Samotnými farmáři byla zmíněna témata a návrhy cílené na zvyšování povědomí a informovanosti o ekologickém systému hospodaření. Konkrétně bylo zmíněno:

- Přemýšlejme o tom, co jíme.
- Ekologické zemědělství má nejen pozitivní dopad na potraviny, které si kupujeme, ale i na zdraví krajiny, ve které hospodaříme.
- Ekologické zemědělství je věrohodný systém hospodaření, díky dobře nastaveným kontrolním mechanismům.
- Pojďme zvýšit zájem o bioprodukty.

Pro tuto práci jsou ale důležité především poznatky a požadavky ze strany ekologických farmářů směřující na potřebu zvýšení informovanosti veřejnosti o benefitech ekologického systému hospodaření. Zde je vyjádřena nejen potřeba vzdělávat veřejnost, ale také sebevzdělávání a zvýšení informovanosti zemědělců hospodařících konvenčně o systému ekologického zemědělství.

Pátá otázka: Co je vaším hlavním produktem/vašimi hlavními produkty?

Farmy hospodařící na **více než 100 hektarech** mají všechny zaměřeny na živočišnou produkci, většina k tomu má také produkci rostlinnou (8 z 11). Farmy produkují nejčastěji nezpracované živočišné výrobky: zástav skotu a/či maso (hovězí, skopové), syrové kravské mléko, z rostlinné výroby obilí. Dvě farmy navíc mléko zpracovávají, jiné produkují kromě výše zmíněného ještě krmné plodiny a luskoviny. Jedna z farem produkuje seno v bio-kvalitě, jiná ekologická osiva. Jedna farma – krom produkce obilí a masa – také maso zpracovává. Produkce farem, hospodařících na více než 100 hektarech se, podle udaných hlavních produktů, příliš neliší od produkce zemědělství na Vysočině: v roce 2021 byly na 75% osevní plochy Kraje Vysočina vysety obilniny, kukuřice nebo řepka. V živočišné výrobě je pro ČR Vysočina důležitým producentem mléko (18 % z celkové produkce ČR), hovězího a vepřového masa (16 % hovězího a 21 % vepřového z celkové produkce ČR).

U farem, hospodařících na pozemku o rozloze **50-100 hektarů** (9 farem), převažují farmy s živočišnou i rostlinnou výrobou. Pouze živočišná výroba je u dvou farem: Produkci masa uvedlo sedm z devíti farem a toto zaměření je nejčastěji uváděné. Čtyřikrát bylo zmíněné obilí. Pět farem z devíti uvedlo jeden nebo dva hlavní produkty, které odpovídají převažující produkci Vysočiny tak, jak již bylo zmíněno výše (maso a/nebo obilí). Zaměření farem se příliš nemění od farem s výměrou nad 100 ha. Přidaná hodnota k produktům zemědělství je u tří farem, což je také srovnatelné s předchozí kategorií.

Farem, které se zúčastnily průzkumu a jejichž rozloha je **10-50 hektarů**, je osmnáct. Přibližně polovina farem uvedla svoji převažující produkci jako živočišnou (8), druhá polovina jako živočišnou i rostlinnou, jedna farma uvedla jen rostlinnou výrobu. V této kategorii je řada farem, které tak, jako většina subjektů předchozích kategorií, prodává své produkty bez přidané hodnoty. Převažují ale farmy, které nabízejí produkci nad rámec obvyklých produktů zemědělství Vysočiny (ovoce, zeleninu, mák, med), i produkci s přidanou hodnotou (bio-osivo, mléčné a masné výrobky, chovná zvířata).

U farem, hospodařících na rozloze **do 10 hektarů**, převažuje rostlinná výroba, 2 farmy chovají ovce. Menší farma do 5 hektarů se zaměřuje na agroturistiku, jedna farma uvedla produkci sena a vajec.

Na základě odpovědí je možné zohlednit případné specifické aspekty či zaměření u dané farmy a následně navrhnout, jak tuto farmu podpořit na veřejnosti.

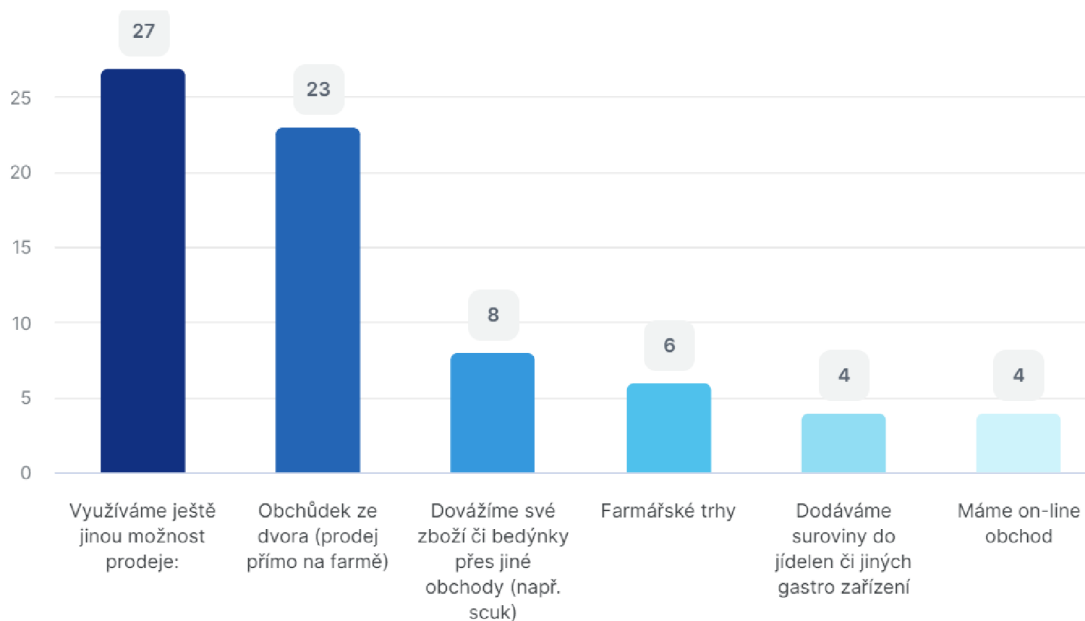
Šestá otázka: Jak realizujete prodej?

Nejvíce farmářů (27) odpovědělo v rámci možnosti „využíváme ještě jinou možnost prodeje“. V rámci této odpovědi se nejčastěji objevovalo:

- Vlastní síť zákazníků. (3x)
- Produkce krmiva pro vlastní zvířata. (2x)
- Odbytové družstvo či jatky. (3x)

Druhou nejčastější odpovědí bylo tzv. prodej ze dvora. Zajímavé je, že z 23 farmářů, kteří provozují prodej ze dvora, vybralo možnost, že lidé vnímají výrobky ekologického zemědělství jako předražené 10 zemědělců, což je přibližně 43%. Z dvaceti dvou farmářů, kteří prodej ze dvora neprovozují, tuto možnost zaškrtili 4, to je asi 18%. To může znamenat, že farmáři, kteří mají přímý kontakt se zákazníky jsou častěji konfrontováni s problematikou vyšších cen u ekologického zemědělství. Třetí nejčastější variantou byla odpověď „dovážím své zboží či bedýnky přes jiné obchody (např. scuk). Následovaly odpovědi farmářské trhy, dodáváme suroviny do jídelen či máme on-line obchod. **Z odpovědí vyplývá, že většina farmářů přijde do přímého kontaktu se zákazníkem (prodej ze dvora, farmářské trhy apod.). Šíření informací mezi veřejností o možnostech přímého nákupu u ekologických zemědělců by mohla mít pozitivní dopad na prodej bioproduktů.**

Graf 5: Odpovědi na otázku: Jak realizujete prodej?

Sedmá otázka: Potkáváte se s předsudky u veřejnosti?

Tato otázka je zaměřena přímo na téma práce. Jsou mezi lidmi negativní názory o ekologickém systému zemědělství, které mohou mít vliv na jeho aktuální stav? **Pouze 6 respondentů ze 45 uvedlo, že lidé jsou dobře informovaní.** To je tedy přibližně 13 %. Zaměřením i velikostí jsou tyto farmy různorodé, nelze tedy vyčíst oblast, ve které by společnost byla dle těchto odpovědí lépe informovaná než u jiných.

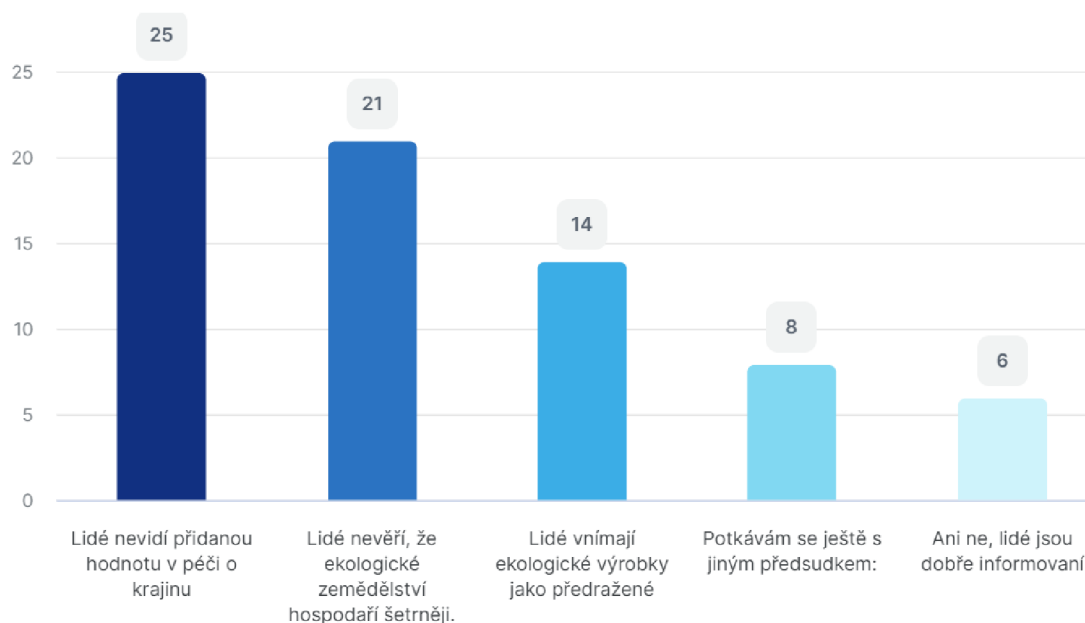
Naopak více než polovina zúčastněných zemědělských podnikatelů uvádí, že lidé **nevidí přidanou hodnotu v péči o krajinu.** Tedy to, že ekologické zemědělství patří mezi udržitelné systémy hospodaření, chránící, či zvyšující kvalitu půdy, vody, vzduchu, úroveň biodiverzity, systém udržující stabilitu krajiny, garantující její mimoprodukční funkce, systém přinášející benefity v sociální sféře zvláště venkovských oblastí. Toto je důležitým výstupem práce s možností podpořit systém ekologického zemědělství: **rozšiřováním povědomí o přidané hodnotě systému ekologického zemědělství mezi veřejnost.**

Druhým předsudkem, který vybralo 21 respondentů (47 %) je **nedůvěra lidí v to, že ekologické zemědělství hospodaří šetrněji.** Vyvracet negativní názory a budovat důvěru je obecně v řadě případů problematické. Je však mnoho lidí, kteří uvítají informace o základních principech fungování a nařízeních vztahujících se k ekologickému zemědělství. Třináct farmářů uvedlo, že **lidé vnímají produkty ekologického**

zemědělství jako předražené. Většina (deset ze třinácti) zemědělců, kteří označili možnost, že lidé vnímají biopotraviny jako předražené, realizuje prodej (také) tzv. přímo ze dvora. Další předsudky, které uváděli zemědělci v dotazníku, byly:

- Posměch ze strany tradičních zemědělců.
- S rozkvetlou krajinou (nejspíš myšleno jako předpoklad u veřejnosti, jak má vypadat pozemek obhospodařovaný v režimu ekologického zemědělství; poznámka autora).
- Mnoho předsudků, ale povědomí se pomalu a dlouhodobě zlepšuje.
- Farmáři stříkají pole ve dne, ale ekologičtí v noci – typická hláška.
- Nejsou takové výnosy a přírůsty.
- **Potkáváme se i s pozitivními aspekty. Je dobré, když lidé vidí, jak se hospodaří.**

Poslední výše uvedený bod je také dalším podnětem k možnosti podpory ekologického zemědělství vlivem vzdělávání veřejnosti. I další možnosti podpory vycházejí z odpovědí na tuto otázku. Zároveň zde znovu zazněla potřeba vyšší informovanosti a pochopení ze strany konvenčně hospodařících zemědělců.

Graf 6: Odpovědi na otázku: potkáváte se s předsudky u veřejnosti?

Osmá otázka: Jaké změny (ať v nařízeních, podpoře ekozemědělství či informovanosti) by Vám nejvíce pomohly?

Kompletní výpis odpovědí dotazovaných zemědělců, zapojených do tohoto výzkumu, je uveden v příloze (příloha č. 2). **Stěžejní téma pro tuto práci, je informovanost veřejnosti. Proto byly níže vybrány doslovné odpovědi, v nichž byla vyjádřena potřeba vzdělávat se či informovat veřejnost:**

- Dotace na investice do skladování, překlady knih o organickém zemědělství.
- Informovanost veřejnosti (ať už ve škole pro studenty nebo v televizi pro dospělé), že nakupováním bioproduktů pomáhají chránit i přírodu, nejen své zdraví).
- Menší marže zpracovatelů a obchodníků, nemají tak velké vícenáklady oproti konvenčním výrobkům, více informovat o životě v půdě a její schopnosti tlumit výkyvy počasí.
- Nevím, jen kdyby lidi začali přemýšlet co jí – ale je to dražší a všichni sledují slevy.
- Osvěta.
- Přestat papírovat, není pak čas na práci. Větší zájem o ECO, stále většina dává přednost levným nákupům.
- Udělat osvětu co je ekologie a jak je přísně kontrolována.
- Umožnit prodej jehněčího ze dvora (umožnit domácí porážku, nejen pro vlastní potřebu), větší podpora mikropodniků, zjednodušený přístup k investičním dotacím, větší ocenění péče o krajinu a půdu od státu, zvýšit povědomost o důležitosti ekozemědělství, nastavit podmínky pro podporu "regenerativního zemědělství" ze strany státu.
- Větší informovanost spotřebitele o kvalitě potravin, rezidua pesticidů.
- Větší podpora ekologických zemědělců, zvýšení povědomí o kvalitě produkce.
- Zastropování plateb – dotací na plochu (přírozně by potom vznikalo více ekopodniků), zavést systém vyplácení nejvyšších dotací na pozemky, které jsou nejbližší k farmě (zamezilo by se zbytečnému přejíždění, a hlavně k navrácení konkrétní půdy do rukou konkrétních sedláků).

Zhodnocení podpory povědomí o ekologickém zemědělství na základě dotazníku

Na základě vyhodnoceného dotazníku je možné konstatovat, že ekologičtí farmáři vnímají nedostatečnou osvětu veřejnosti jako jeden z hlavních problémů. **V odpovědích se několikrát objevila potřeba spojená s šířením informací o ekologických produktech mezi veřejnost. Z analýzy je rovněž zřejmé, že činnosti, které by napomohly větší propagaci ekologického zemědělství, jsou u farmářů vítány.** Na dotazníkovou část navazuje i zbytek práce, kde je zmapován aktuální stav a činnosti týkající se ekologického zemědělství v kraji Vysočina. Ze získaných informací poté vycházejí i následné návrhy zaměřené na podporu ekologicky hospodařících zemědělců ve vztahu k informovanosti veřejnosti.

Přestože obecně došlo v posledních několika letech k výraznému posunu v celkovém vnímání ekologického zemědělství, **je z dotazníků patrné, že mezi lidmi stále panuje řada předsudků a nesprávných závěrů.** Ty mají následný vliv na celkový dojem z ekologického zemědělství. Šíření ověřených informací mezi veřejností je jedním z hlavních způsobů, jak postupně zažité předsudky o ekologickém zemědělství ve společnosti vymýtit.

Hypotézy:

1) Podporu spočívající ve zvyšování povědomí o ekologickém zemědělství ekologičtí farmáři ocení.

Na základě odpovědí z dotazníků je možné tuto hypotézu potvrdit. V několika odpovědích potřeba lepší informovanosti veřejnosti zazněla.

2) Veřejnost již nemá předsudky vůči ekologickému zemědělství. Současná situace je z pohledu informovanosti dostačující.

Z dotazníků je rovněž patrné, že i v dnešní době se ekologičtí zemědělci stále setkávají s různými předsudky vůči ekologickému systému hospodaření. Výše uvedená hypotéza se tudíž nepotvrdila.

Na základě těchto informací byly vypracovány další části diplomové práce uvedené v následujících podkapitolách.

10.2 Současná podpora ekologického zemědělství v kraji Vysočina

V rámci České republiky probíhají akce na podporu ekologického zemědělství, kterých se Vysočina, či jednotlivé farmy z kraje, účastní. Tyto akce jsou například:

- **Září – Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství**
- Soutěž **Nejlepší biopotravina roku** – v ní je pro rok 2023 absolutním vítězem výrobek Bio slanina z přeštického prasete od Biofarmy Sasov (PRO-BIO, 1), o této farmě bude napsáno níže.
- Ocenění **Nejlepší ekofarma roku** – v roce 2019 vyhrála farma z Vysočiny – Bezděkovský mlýn. (PRO-BIO, 2)
- Projekt **Lovíme.bio** vytvořený nevládní organizací Pro-bio Liga informuje o mnoha akcích v rámci ekologického zemědělství (Lovime.bio, 1). V loňském roce (2023) byly takto podpořeny tyto akce na Vysočině: **1) Čtvrtá demonstrační akce na Biofarmě Sasov** (Lovime.bio, 2) proběhla 27. 07. 2023. Téma: Výživa a krmení hospodářských zvířat, využití leguminóz. **2) Dožínky na Biostatku Valeč** (Lovime.bio, 3) se konaly 09.09.2023. Akce byla určena veřejnosti. Informace o EZ spojené s kulturním programem a prodejem ze dvora. **3) Seminář zpracování zemědělské produkce III.** (Lovime.bio, 4), datum a místo konání: 02.10.2023, Kramolín. Seminář byl zaměřený na zpracování a odbyt masa a masných produktů na farmě, v rámci krátkých odbytových řetězců, marketing a na nařízení a předpisy s tímto tématem spojené. **4) Možnosti uplatnění místních potravin a biopotravin ve školním stravování.** (Lovime.bio, 5). Přednáška proběhla 1. 12. 2023, na krajském úřadě, pod záštitou radních (pánů Břížďali a Hájka). Diskusi pořádala Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství.

Ekologické zemědělství je na Vysočině podporováno i v řadě měst prostřednictvím nejrůznějších akcí. Níže jsou vybrána tři města v kraji a uvedeny příklady akcí, které pomáhají ekologickému zemědělství z hlediska jeho propagace.

Jihlava – krajské město

Krajské město Jihlava každoročně pořádá řadu akcí, které mají za cíl podpořit faremní hospodaření, tudíž je lze chápat i jako akce podporující ekologické zemědělství. Níže je popsáno několik aktivit z roku 2023, které zde proběhly:

- **Farmářské trhy** – od června do září probíhaly v prostorách parkánu u Brány Matky Boží farmářské trhy. Účelem je podpořit místní farmy.
- **Biofarma Sasov** – tato farma spolupracuje s místní střední zemědělskou školou, vysokými školami v Praze a Brně, je zapojena do projektů s Výzkumným ústavem živočišné výroby v.v.i, Výzkumným ústavem rostlinné výroby v.v.i. a dalšími institucemi (PRO-BIO, 2024). Na farmě probíhají vzdělávací akce, je zapojena v programu Demonstrační farma, nabízí možnost exkurze atd (Biofarma, 2009). Sasov má též dny otevřených dveří, přidává se tedy k iniciativě „Září – Měsíc biopotravín a ekologického zemědělství“.

Obrázek 3: Logo Biofarmy Sasov (Biofarma, 2009)

- **DejsiBio** - prodejna v Jihlavě (a také v Havlíčkově Brodě), zaměřující se na zdravý životní styl, udržitelnost, lokální produkci, přirozenost, čerstvost a vysokou kvalitu. Na svých webových stránkách píše, že více než polovina sortimentu prodejny je s certifikací bio (DejsiBio, 2021).

Obrázek 4: Logo prodejny DejsiBio (DejsiBio, 2021)

- **Scuk** – zprostředkovává prodej převážně regionálních potravin. Zákazník si přes web najde výdejní místo Scuku. Na této stránce si může objednat nabízené zboží a pak ve stanovený den si jej na daném místě vyzvednout. Farmář dostane objednávku od zákazníků a ve stanovený den produkty na výdejní místo dopraví. V tomto systému je zapojeno mnoho farem hospodařících v ekologickém režimu. V Jihlavě jsou dvě výdejní místa Scuku (Scuk, 2024).

Obrázek 5: Logo platformy Scuk (Scuk, 2024)

Pelhřimov – okresní město

V Pelhřimově je několik míst a akcí, kde je (či bylo) možné dozvědět se o ekologickém zemědělství. Některé z nich jsou uvedeny níže:

- **MINI jarmark** –několikrát do roka proběhne MINI jarmark. Zde je možnost seznámit se s místními farmami. Například 9. září 2023 se konal farmářský, 14. října 2023 podzimní, 11. listopadu Svatomartinský, 23. března 2024 Velikonoční.... Zde bylo možno koupit některé produkty a potraviny v bio-kvalitě a seznámit se s farmáři hospodařícími v systému ekologického zemědělství (Kulturní zařízení města Pelhřimova, 2011-2024, 1).
- **Farmář a hipster** – v rámci Mezinárodního festivalu dokumentárních filmů JEDEN SVĚT proběhlo 25. března 2023 v hotelu Slávie promítání filmu a následná debata spolu s Josefem Sklenářem z Biofarmy Sasov (Kulturní zařízení města Pelhřimova, 2011-2024, 2).
- **Biovital** – prodejna se širokým sortimentem zdravé výživy, bezobalového sortimentu a také fairtrade a bio potravin. Prodejna je také výdejním místem pro **Scuk**. (Biovital)
- **Šrůtkova ekologická farma** – Farma zaměřená na chov skotu s produkcí mléka, se sídlem v Pelhřimově. Mléko a brambory lze zakoupit ze dvora. (kde.lovime.bio)

Telč – obec s rozšířenou působností

V Telči i jeho okolí jsou subjekty s certifikátem pro podnikání v ekologickém zemědělství (Evropská Komise, 2024). Mnohé z nich prodávají své produkty například ze dvora.

- **Turistatek Javořice** – Ubytování, kemp, zázemí pro větší akce a sad v ekologickém režimu hospodaření. Statek propojuje farmu hospodařící v ekologickém režimu s agroturistikou. Statek se nachází nedaleko Telče (Javořice turistatek, 2024).
- **Farmářské a řemeslné trhy** – konají se několikrát do roka na telčském náměstí, v letošním roce to budou tyto dny: 27. dubna, 8. června, 24. srpna, 28. září, 26. října (Telč).
- **Výměnné trhy drobného živočišstva** – vždy druhou neděli v měsíci pod záštitou českého svazu chovatelů (Telč).
- **Telčský jarmark** (Telč).
- **Prázdniny v Telči** – nejen kulturní program, ale mnoho stánků s občerstvením i jinými produkty (Telč).

10.3 Vlastní navržené možnosti podpory ekologického zemědělství

Z výsledků dotazníků je patrné, že ekologičtí zemědělci by o zvýšení informovanosti veřejnosti měli zájem. Z odpovědí dále vyplývá, že povědomí o ekologickém zemědělství není dle jejich názoru dostatečné. Na základě zmapování současné situace v kraji Vysočina ve vztahu k ekologickému zemědělství jsou níže navrženy některé možnosti, pomocí kterých by se dalo povědomí o ekologickém zemědělství dále šířit:

Trhy

Tyto aktivity se v některých městech v různé míře již dějí. V Jihlavě se pořádají farmářské trhy na parkánu u Brány Matky Boží. V Pelhřimově probíhá několikrát do roka MIMI jarmark, kterého se účastní i farmy hospodařící v ekologickém režimu. Stejně tak se trhy pořádají v Telči. Někteří ekologičtí zemědělci pořádají kulturně naučné akce na své farmě s možností koupit si zde bioprodukty a biopotraviny. Tímto způsobem je možné setkat se s potenciálními zákazníky osobně.

Pořádání seminářů o ekologickém zemědělství a s ním spojených tématech

Tyto akce zaměřené na šíření informací a osvětu mají své limity v atraktivitě takových témat. Přicházejí lidé, kteří se již o tuto problematiku zajímají. Možností, jak přilákat širší publikum, je spojit tuto akci s jiným programem, například s promítáním filmu na související téma, jako tomu bylo v Pelhřimově, či společné promítání na téma udržitelného hospodaření a beseda na téma dlouhodobě udržitelných systémů hospodaření a ekologického zemědělství.

Podpora agroturistiky

Někteří ekologičtí zemědělci rozšířili zázemí své farmy pro ubytování nebo volnočasové, zážitkové či kulturní akce. Je to již osvědčená možnost, jak nejen zvýšit příjem ekofarmy. Ubytování ve zdravém prostředí, s možností stravy v kvalitě bio je možností, jak získat nové zákazníky a rozšířit povědomí o udržitelných způsobech hospodaření mezi veřejnost.

Výroba letáků o produktech a potravinách s certifikací bio

Ekologičtí zemědělci, pokud se setkají s méně informovanými zákazníky, jsou často nuceni argumentovat, proč mají v porovnání s konvenčním zemědělstvím dražší výrobky. Pomohlo by mít k jednotlivým kategoriím produkce vytištěné letáky, které informují o rozdílech v produkci konvenční a bio a kde by byly vysvětleny příčiny odlišných nákladů výroby v konvenčním a ekologickém režimu produkce.

Další důležitou informací, která by na letáku měla být, je souhrn nejdůležitějších věcí, které nákupem produktů z ekofaremu podporujeme. **Čím se liší od totožných výrobků v konvenčním režimu hospodaření? Proč je bio dražší? Co podporuji, pokud si bio koupím?**

Využití školského systému

Další možností, jak rozšiřovat povědomí o ekologickém zemědělství je vhodné uchopení tohoto tématu v rámci výuky na základních či středních školách. Právě školské prostředí umožňuje šířit důležité informace mezi žáky. Ti mohou následně své nové poznatky sdělit svým rodičům. Tímto způsobem tak lze podporovat informovanost veřejnosti o daném tématu (např. i o ekologickém zemědělství).

Jaká témata používá škola k naplňování závazných výstupů, je v kompetenci jednotlivých škol. Školy jsou (v rámci realizace vzdělávání) vázány tím, že ve svém

školním vzdělávacím plánu naplní závazné parametry Rámcového vzdělávacího programu (RVP, 2021). A to jsou klíčové kompetence, průřezová témata a očekávané výstupy pro 5. a 9. ročník. Některá témata se ovšem nabízejí k tomu, aby byly využity v propojení s udržitelným hospodařením, tedy například s tématem ekologického zemědělství. Mezi závazná témata Rámcového vzdělávacího programu jsou například:

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

P-9-7-04: uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí.

Z-9-5-03: uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí.

Klíčové kompetence, kompetence občanské

Chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti.

Průřezová témata, environmentální výchova

Zde je možné naplnit velkou část výstupů tohoto tématu. Možností, jak podpořit ekologické zemědělství zvyšováním povědomí by tedy bylo i zpracování tématu ekologického zemědělství do škol tak, aby naplňovalo závazné výstupy pro vzdělávání. Tento materiál následně nabídnout školám k užívání. Případně proškolit externisty, kteří by program ve školách realizovali.

V práci je navržena a podrobně popsána aktivita, využitelná ve školském systému vzdělávání (základní škola). Konkrétně jde o výukový projekt (obsažen v příloze 1), v rámci kterého je možné žáky základních škol seznámit s problematikou ekologického zemědělství. Projekt je navržen jako čtyři na sebe navazující akce (1. – 4. den). Protože je cílem oslavit tímto programem jakoukoli třídu základní školy, jsou jednotlivé akce přizpůsobeny různému věku. Aktivity by měly naplnit tyto cíle:

- **1. den:** Žáci si vytvářejí představu o tom, jaký je význam zemědělství, jak probíhá rok na poli a den na farmě.
- **2. den:** Žáci se seznámí s rozdíly v konvenčním a ekologickém režimu hospodářství.
- **3. den:** Praktická návštěva eko-farmy. Žáci si své znalosti porovnávají s realitou.

- **4. den:** Zevšeobecnění nabytých znalostí a tvorba projektu splňujícího kritéria udržitelného hospodaření.

Rozepsaný průběh jednotlivých dnů je v příloze 1.

11 Diskuse

Evropská unie je jedním z nejsilnějších podporovatelů ekologického zemědělství. Jakým způsobem podporuje ekologické zemědělství Evropská Unie, je shrnuto v článku „*Policy support for organic farming in the European Union 2010-2020*“ (Lampin a Sanders, 2022). Státní zemědělská politika EU podporuje ekologické zemědělství všech zemí EU, zvláště přes druhý pilíř v rámci agroenvironmentálních opatření. Cílem je dosažení 25% zemědělské plochy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství do roku 2030.

Nepodařilo se však nalézt odborné články na téma podpory ekologického zemědělství rozšiřováním povědomí u veřejnosti. Pokud byl napsán článek o výzkumu na téma podpory ekologického zemědělství, byla to podpora finanční. Lze ovšem nalézt články, které jsou použitelné jako argument při informování veřejnosti. Například v článku „*Czech Republic · Promotion of Organic Farming in Compliance with the European Green Deal*“ (Grmelová a Štěpánek, 2021) je argumentováno, že ekologické zemědělství má potenciál uživit celou Evropu udržitelným způsobem. Dalším článkem je například „*Making the planet green again: The interplay of attitudes and group norms in the conversion to organic farming*“ (Khamzina et al., 2021), kde je velmi zajímavě propojen pohled environmentální s pohledem behaviorálním.

V předchozích kapitolách bylo napsáno, že ekologičtí zemědělci, kteří se zúčastnili výzkumu projevíli zájem o podporu formou zvyšování povědomí veřejnosti o ekologické zemědělství. Kraj Vysočina však nemá pro tyto zemědělce momentálně žádný program podpory. Pro srovnání byly vybrány kraje Jihočeský, Plzeňský a Středočeský. Bylo zjišťováno, zda tyto kraje umožňují ekologickým zemědělcům čerpat krajské dotace, zvláště pak dotace využitelné pro zvyšování povědomí o ekologickém zemědělství. Jihočeský kraj také nemá v programu přímou podporu ekologického zemědělství, ovšem pod názvem programu: Program obnovy venkova Jihočeského kraje v roce 2023 (Jihočeský kraj, 2022) s popisem: „Cílem programu je rozvoj obcí, stavební obnova obytných a hospodářských objektů, obnova a výstavba občanského vybavení, dopravní a technické infrastruktury, péče o krajinu a veřejné prostranství.“ by se projekt podporující ekologické zemědělství mohl vejít.

Plzeňský kraj například vypsala dotační titul s názvem: *Zvyšování druhové rozmanitosti, ochrana druhů, biotopů a stanovišť, arboristická ošetření významných stromů*

(eDotace, 2022). Zde se však nejedná přímo o podporu zaměřenou na environmentální osvětu. Naopak Středočeský kraj i v roce 2023 pokračoval s dotacemi na environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu: *Program pro poskytování dotací z rozpočtu Středočeského kraje na Environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu* (EVVO 2023). Žádosti byly ovšem přijímány jen v lednu. Ze srovnávacího průzkumu tak vyplývá, že kraj Vysočina má možnosti, pomocí kterých by bylo možné povědomí o ekologickém zemědělství zvýšit. Obzvláště vhodné by bylo se inspirovat u Středočeského kraje.

V současné době se nicméně na Vysočině pořádá řada akcí, které jsou zaměřeny na udržitelné hospodaření, respektive na ekologické zemědělství. Pořádání veřejných akcí zaměřených na udržitelný způsob života je zcela jistě přínosné. Tyto aktivity však mají svá úskalí. Z pohledu dopadu na následnou vyšší informovanost veřejnosti mají dle mého názoru nejmenší dopad semináře a workshopy. Za jeden z největších problémů považuji profil návštěvníka takovýchto akcí. Obecně jsou totiž semináře a workshopy navštěvovány lidmi, kteří mají o danou problematiku zájem. Cílem bývá dozvědět se nové poznatky, nicméně tito návštěvníci již zpravidla mívají i dobrý informační základ. Lidí, kteří by o přednášené téma neměli zájem a přesto akci navštívili, bývá málo. Dopad na celkovou informovanost mezi veřejností tudíž není příliš velký.

O něco lepší situaci lze pozorovat například na farmářských trzích. Kromě lidí, kteří mají o danou problematiku zájem a jdou na trh přímo nakoupit, bývají mezi návštěvníky i další skupiny lidí. Někteří lidé se jdou na trh pouze podívat (příležitostně něco koupit), jiní mohou brát trhy jako společenskou akci či možnost setkání se s ostatními spoluobčany a známými. Dopad z hlediska informovanosti na celkový veřejný prostor je dle mého názoru větší.

Je možné rozšířit ekologickou výrobu o agroturistiku. Při nabídce ubytování, občerstvení, či volnočasových aktivit na statku hospodařícím v režimu ekologického zemědělství přicházejí lidé do kontaktu nejen s ekologicky hospodařícími farmáři, ale i s místem, kde se ekologicky hospodaří.

Pro informovanost veřejnosti na místech, kde si veřejnost může koupit produkty či potraviny je možné nabídnout informační leták o výrobku, s uvedenými rozdíly v produkci konvenční a bio a kde by byly vysvětleny příčiny odlišných nákladů výroby v konvenčním a ekologickém režimu produkce. Druhou důležitou informací, která by na letáku měla být, je souhrn nejdůležitějších věcí, které nákupem produktů z ekofarem podporujeme.

Další možností, jak rozšiřovat povědomí o ekologickém zemědělství je vhodné uchopení tohoto tématu v rámci výuky na základních školách. Jsem učitel a tento způsob (seznamovat žáky s udržitelným způsobem hospodaření) je pro mě stěžejní a přijde mi opravdu důležitý. Jeho účinky neuvidíme hned, ale projeví se, jakmile se žáci začnou stavět na vlastní nohy. A možná i dříve. Když budou motivovat své rodiče, aby mysleli a jednali v rámci udržitelných konceptů. Touto aktivitou je možné zasahovat i skupiny lidí, kteří nemusí mít o problematiku ekologického zemědělství přímo zájem. Proto lze z výše uvedených možností přes školský systém nejlépe šířit informace o probíraném tématu (v tomto případě o ekologickém zemědělství) mezi veřejnost. Důležité je žákům vše řádně vysvětlit. Pokud je téma srozumitelně vysvětleno, může být ovlivněn celkový názor či může dojít ke změně názoru. Takto mohou být zasaženi i lidé, kteří se v běžném životě o ekologické zemědělství nezajímají či mají vůči tomto způsobu hospodaření stále zažitě některé předsudky. Výsledný názor na ekologické zemědělství nemusí být vždy pozitivní. Přesto skutečnost, že se o tématu mluví, má následně dopad na celkovou informovanost a povědomí. Důležité je provádět formu osvěty pomocí všech výše uvedených způsobů a vytvořit tak komplexně fungující systém založený na podložených informacích.

Závěr

Tato diplomová práce je zaměřená na možnosti podpory ekologického zemědělství na Vysočině z pohledu rozšiřování povědomí u veřejnosti. V rámci literárního přehledu jsou shrnuty základní informace o ekologickém zemědělství. Kromě obecných informací o ekologickém systému hospodaření, je popsána i legislativa či systém kontroly platný v České republice. Na základě těchto informací byly stanoveny hypotézy, na které se diplomová práce snaží odpovědět. Pro jejich potvrzení nebo vyvrácení byl nejprve vypracován a následně rozeslán dotazník ekologicky hospodařícím zemědělcům. Průzkumu se zúčastnilo přibližně 11 % ekologicky hospodařících zemědělců na Vysočině. Z výsledků dotazníků je patrné, že ekologičtí zemědělci by o zvyšování povědomí tohoto systému hospodaření měli zájem.

Po vyhodnocení dotazníků byly stanoveny možnosti, pomocí kterých by bylo možné podpořit povědomí o ekologickém zemědělství u veřejnosti. Navržené možnosti vycházejí z aktuální situace v kraji Vysočina. Jejich základem je šíření osvěty. Použita mohou být veřejná média (rozhlasové či televizní vysílání, tisk, internet), výukové projekty ve školách, akce pořádané samotnými zemědělci atd.

Možností šířit osvětu o ekologickém zemědělství je pořádání přednášek a workshopů. Limitem je profil návštěvníka takovýchto akcí. Semináře a workshopy jsou převážně navštěvovány lidmi, kteří mají o danou problematiku zájem. Tito návštěvníci již zpravidla mívají i dobrý informační základ. Dopad na celkovou informovanost mezi veřejností tudíž není příliš velký.

Další možností je pořádání trhů. Zde je vyšší možnost oslovit potenciální zákazníci a osobním kontaktem s nimi šířit osvětu.

Kromě informací o možnostech podpory prostřednictvím veřejných médií a akcí, je jedním z hlavních výstupů práce vypracovaný projekt o ekologickém zemědělství, určený pro výuku na základních školách.

Tento projekt obsahuje některé závazné výstupy rámcového vzdělávacího plánu a zároveň naplňuje cíle této práce. To znamená, že včleněním takového programu do výuky na základních školách by byli žáci, a potenciálně i jejich rodiče, informováni o ekologickém zemědělství. Tím by bylo možné podpořit povědomí o ekologickém zemědělství u veřejnosti.

Seznam použité literatury

AKČNÍ PLÁN ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2021–2027. (2021). Praha: Ministerstvo zemědělství. ISBN: 978-80-7434-615-6.

Abiven, S., Menasseri, S., Chenu, C. (2009). The effects of organic inputs over time on soil aggregate stability – A literature analysis. *Soil biology and Biochemistry*, 41: 1-12.

Bernet, T., Gilles, Weidmann, G., Dierauer, H., Niggli, J., Thanner, S., Berge, P. (2021). *Biologischer Landbau - Grundprinzipien und gute Praxis*. FIBL, Frick. ISBN 978-3-03736-384-3.

Blanco-Penedo, I., Fonti-I-Furnols, M., Fabrega, E. (2023). Meat production in organic farming. *Encyclopedia of Meat Sciences*, 13: 742-749.

Bošínová, L., Dostálová, A., Hrabalová, A., Janovská, D., Mátlová, V., Moudrý, J., Ovesná, J., Samsonová, P., Trávníček, J., Trávníček, P., Urban, J. (2021). *Ekologické zemědělství - správná volba*. Ministerstvo zemědělství, Praha. ISBN 978-80-7434-637-8.

Carson, M. (1965). *Silent spring*. Penguin books in association with Hamish Hamilton, Londýn. ISBN 978-0-141-18494-4.

Céza, V., Čermáková, E., Koblížková, E., Kochová, T., Mertl, J., Pokorný, J., Přech, J., Rollerová, M., Vlčková, V. (2018). *2018 Zpráva o životním prostředí v Kraji Vysočina*. Ministerstvo životního prostředí, Praha. ISBN 978-80-87770-95-5.

Collins, W. W. a Qualset, O. C. (1999) *Biodiversity in Agroecosystems*. CRC Press, London. ISBN 1-56670-290-9.

Costa, C. A., Guiné, R. P. F., Costa, D. V. T. A., Correia, H. E, Nave, A. (2019). *Pest Control in Organic Farming*. *Organic Farming*, s. 41-90.

Dvorský, J., Urban, J. (2014). *Základy ekologického zemědělství*. ÚKZÚZ, Náměšť nad Oslavou. ISBN: 978-80-7401-098-9.

Gaidajis, G. a Kakanis, I. (2021). Life Cycle Assessment of Nitrate and Compound Fertilizers Production – A case study. *Sustainability*. (13): 1.

- Gamage, A., Gangahagedara, R., Gamage, J., Jayasinghe, N., Kodikara, N., Sura-weera P., Merah, O. (2023) Role of organic farming for achieving sustainability in agriculture. *Farming System*, 1(1): 560-569.
- Hlaváčková, J., Jochymková, K., Papoušková, S., Válková, T., Rádlová, T., Šejnohová, H. (2023). *Statistická šetření ekologického zemědělství – Základní údaje (2022)*. Ministerstvo zemědělství.
- Liu, F., Rhim, H., Park, K., Xu, J., Lo, Ch. K. Y. (2021). HACCP certification in food industry: Trade-offs in product safety and firm performance. *International Journal of Production Economics*, 231.
- Martin, A. R., Cadotte, M. W., Isaac M. E., Milla, R., Vile, D. Violle, C. (2019). Regional and global shifts in crop diversity through the Anthropocene, 14(2).
- Medows, D. H., Medows, D. L., Randers, J., Behrens, W. W. (1972). *A Limits to Growth: A Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind*. Universe books, New York. ISBN 0-87663-165-0.
- Moudrý, J. (2007). *Konverze na ekologické hospodaření a projektování ekologických farem*. Jihočeská univerzita, České Budějovice. ISBN 978-80-7394-045-4.
- Moudrý, J., Bárta, J., Bártová, V., Bubeník, J., Diviš, J., Dostálová, R., Hýbl, M., Konvalina, P., Ondřej, M., Peterka, J., Kalinová, J. P., Ponížil, A., Seidenglanz, M., Stražil, Z., Šmirous, P., Štolcová, M., Vaculík, A. (2011). *Alternativní plodiny*. První vydání, Profipress, Praha. ISBN 978-80-86726-40-3.
- Moudrý, J. st., Konvalina, P., Moudrý, J. ml., Kalinová, J. (2007). *Ekologické zemědělství – vysokoškolská učebnice*. Jihočeská univerzita, České Budějovice. ISBN 978-80-7394-046-1.
- Moudrý, J. st., Moudrý, J. ml., Chovanec, T., Hudcová, E. (2022). *Malofaremní hospodaření*. Bioinstitut, České Budějovice. ISBN 978-80-8672-634-2.
- Mzoughi, N., (2014). Do organic farmers feel happier than conventional ones? An exploratory analysis. *Ecological Economics*, 103: 38-43.
- Právní předpisy pro ekologickou produkci*. (2018). I. vydání. Praha: Ministerstvo zemědělství. ISBN 978-80-7434-415-2.

Rani, M., Kaushik, P., Bhaiana, S., Kapoor, S., Rains, f. W. (2023). Impact of organic farming on soil health and nutritional quality of crops. *Journal of the Saudi Society of Agricultural Sciences*, 22(8): 560-569.

Šarapatka, B., Abrahámová, M., Čížková, S., Dotlačil, S., Hluchý, M., Křen, J., Kuras, T., Laštůvka, Z., Lososová, Z., Pokorný, E., Pokorný, J., Pokorný, R., Salašová, A., Tkadlec, E., Tuf, I. H., Vácha, M., Zámečník, V., Zeidler, M., Žalud, Z. (2010). *Atroekologie – východiska pro udržitelné zemědělské hospodaření*. Bioinstitut, Olomouc. ISBN: 978 80 87371 10 7.

Šarapatka, B., Niggli, U. (2008). *Zemědělství a krajina – cesty k vzájemnému souladu*. Univerzita Palackého, Olomouc. ISBN 978 80 244-1885-8.

Šarapatka, B., Urban J., Číšková, S., Hejduk, S., Hradil, R., Jurčík, J., Leibel, M., Mátlová, V., Moudrý, J., Plíšek, B., Pokorný, E., Rozsypal, R., Sedlo, J., Škeřík, J., Šonková, R., Trávníček, P., Vaněk, D. (2009). *Organic agriculture*. IAEI, Praha. ISBN: 978 80 86671 69 7.

Šimek, M., Borůvka, L., Elhottová, D., Houška, J., Konvalina, P., Kopecký, M., Macková, J., Moudrý, J., Pavlů, L., Semančíková, E., Šimek, P., Uhlík, O. (2019). Využití a degradace půdy. In: Šimek, M. (Eds.). *Živá půda – Ekologie, využívání a degradace půdy*. První vydání, Academia, Praha, pp. 649–768. ISBN 978-80-200-2976-8.

Thomine, E., Mumford J., Rusch, A., Desneux, N. (2022). Using crop diversity to lower pesticide use: Socio-ecological approaches. *Scienc of The Total Environment*, 804.

Urban, J., Šarapatka, B., Čížková, S., Dukát, V., Diviš, J., Hejátková, K., Hejduk, S., Hluchý, M., Hrabě, F., Hradil, R., Macháč, R., Moudrý, J., Petr, J., Plíšek, b., Pokorný, E., Pražan, J., Rozsypal, R., Sedlo, J., Šarapatková, H., Škeřík, J., Teksl, M., Veverka, A.(2003). *Ekologické zemědělství*. První vydání, MŽP, Praha. ISBN 80-7212-274-6.

Wagner, K., Brinkmann J., Bergschmidt, A., Renziehausen C., March, S. (2021). The effects of farming systems (organic vs. conventional) on dairy cow welfare, based on the Welfare Quality® protocol. *Animal*, 15(8):742-749.

Watson, C. A., Atkinson, D., Gosling, P., Jackson, L. R., Rayns, F. W. (2006). Managing soil fertility in organic farming systems. *Soil Use and Management*, 18(1): 239-247.

Webové zdroje:

Biovital, Naše nabídka. [online] [17. 3. 2024]. Dostupné z: <https://biovitalpelhri-mov.cz/>

DejsiBio, (2021). O nás. [online] [2. 3. 2024]. Dostupné z: <https://dejsibio.cz/o-nas/>

EUR-Lex (2024). Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 ze dne 30. května 2018 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 834/2007. [online] [cit. 20. 2. 2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32018R0848>

Evropská komise, (2024). Certifikát ekologického hospodářského subjektu. [online] [cit. 17. 03. 2024]. Dostupné z: <https://webgate.ec.europa.eu/tracesnt/directory/publication/organic-operator/index#!?query=Tel%C4%8D&sort=-issuedOn#!%3Fsort=-issuedOn>

Gov.cz, (2024). Vydávání certifikátu bioproduktů, biopotravin a ostatních bioproduktů. [online] [cit. 09. 03. 2024]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/sluzby-vs/vydavani-certifikatu-bioproduktu-biopotravin-a-ostatnich-bioproduktu-S18987>

IFOAM ORGANICS INTERNATIONAL, (2021). Definition of Organic Agriculture. [online] [cit. 20. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.ifoam.bio/why-organic/organic-landmarks/definition-organic#:~:text=Organic%20Agriculture%20is%20a%20production,of%20inputs%20with%20adverse%20effects.>

Javořice turistatek, (2024). Turistatek Javořice. [online] [cit. 17. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.javorice.cz/>

Jihlava, (2024). Farmářský trh na Parkánu. [online] [cit. 2. 3. 2024]. Dostupné z: <https://jihlava.cz/farmarsky-trh-na-parkanu/a-8938>

Kde.lovime.bio. [online] [cit. 17. 3. 2024]. Dostupné z: <https://kde.lovime.bio/>

Kulturní zařízení města Pelhřimova, (2011-2024, 1). [online] [cit. 2. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.kulturape.cz/>

Kulturní zařízení města Pelhřimova, (2011-2024, 2). [online] [cit. 2. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.kulturape.cz/klient-552/kino-170/stranka-5999/film-600581>

Lovime.bio, (1) Poznej bio [online] [cit. 2. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.lovime.bio/poznat-bio/>

Lovime.bio, (2) Čtvrtá demonstrační akce na Biofarmě Sasov. [online] [cit. 2. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.lovime.bio/kalendar-akci/ctvrta-demonstracni-akce-na-biofarme-sasov/>

Lovime.bio, (3) Dožínky na Biostatku Valeč [online] [cit. 2. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.lovime.bio/kalendar-akci/dozinky-na-biostatku-valec/>

Lovime.bio, (4) Seminář zpracování zemědělské produkce III. [online] [cit. 2. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.lovime.bio/kalendar-akci/seminar-zpracovani-zemedelske-produkce-iii/>

Lovime.bio, (5) Možnosti uplatnění místních potravin a biopotravin ve školním stravování. [online] [cit. 2. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.lovime.bio/kalendar-akci/moznosti-uplatneni-mistnich-potravin-a-biopotravin-ve-skolnim-stravovani/>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, (2009-2021). Zemědělství. [online] [cit. 20. 2. 2024]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/portal/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/legislativa>

PRO-BIO (2024). Historie. [online] [cit. 2. 3. 2024]. Dostupné z: <https://pro-bio.cz/projekty/nejlepsi-biopotravina-roku/historie/>

PRO-BIO (2024). Nejlepší ekofarma roku. [online] [cit. 2. 3. 2024]. Dostupné z: <https://pro-bio.cz/projekty/nejlepsi-ekofarma-roku/>

SCUK.CZ, (2024). Pro zákazníky. [online] [cit. 2. 3. 2024]. Dostupné z: <https://napoveda.scuk.cz/zakaznici>.

Telč. Kalendář akcí. [online] [cit. 17. 3. 2024]. Dostupné z: https://www.telc.eu/turista_a_volny_cas/kalendar_akci

Legislativní zdroje:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 ze dne 30. května 2018, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 834/2007.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 ze dne 30. května 2018, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 834/2007.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/279 ze dne 22. února 2021, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848, pokud jde o kontroly a další opatření zajišťující sledovatelnost a soulad s pravidly pro ekologickou produkci a označování ekologických produktů.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/1165 ze dne 15. července 2021, kterým se povolují některé produkty a látky pro použití v ekologické produkci a stanoví jejich seznamy.

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Přílohy

Příloha č. 1: Projekt: Ekologické zemědělství, výukový materiál pro ZŠ

Příloha č. 2: Výsledky dotazníku „Podpora ekologického zemědělství.“

Příloha č. 1:

Projekt: Ekologické zemědělství, výukový materiál pro ZŠ

Ekologické zemědělství, výukový materiál pro ZŠ

Projekt je připraven, jako na sebe navazující 4 výukové akce. Popsán je jako 1. až 4. den. Protože bych rád oslovil tímto programem jakoukoli třídu základní školy, jsou jednotlivé akce přizpůsobeny různému věku. A proto, prosím, pokud budete výuku realizovat, přizpůsobte si ji věku svých dětí. Při úvodním popisu aktivity uvádím, pro které třídy je napsán daný den.

Texty, se kterými děti pracují, jsou psány typem Calibri velikostí 14.

Texty, které jsou pro děti čteny, jsou psány tučně.

V: „Toto říká vyučující či průvodce.“

Takto, kurzivou, jsou jednotlivé aktivity popisovány, tučně jsou popsány cíle aktivit.

(V závorce jsou psány možnosti přizpůsobení aktivity dětem odlišného věku nebo návrhy modifikace této aktivity).

Aktivity by měly naplnit tyto cíle:

1. den: Žáci si vytvářejí představu o tom, jaký je význam zemědělství, jak probíhá rok na poli a den na farmě.
2. den: Žáci se seznámí s rozdíly v hospodaření v režimu konvenčním a eko-zemědělství.
3. den: Praktická návštěva eko-farmy. Žáci si své znalosti porovnávají s realitou.
4. den: Zevšeobecnění nabytých znalostí a tvorba projektu splňujícího kritéria udržitelného hospodaření.

1. den: Zemědělská pohádka: Jankovo hospodářství

Cíl hodiny: *Děti poznávají význam zemědělství a základy práce na statku v rámci jednoho dne i celého roku.*

Informace k aktivitě: Tato aktivita je v této napsané podobě pro 2. - 3. třídu. Pokud máte starší děti, přizpůsobte tomu, prosím, jazyk. Se staršími dětmi můžeme pracovat s delšími texty a nabídnout o zemědělství více informací.

Pomůcky: Tabule s křídou/fixou na brainstorming (není nutné), převlečení Janka – pokud se rozhodnete Janka hrát, vytištěné a rozstříhané texty v rámečku – pro každou skupinu celou sadu kartiček.

Průběh:

Vyučující zahájí téma například takto:

V: „Dobrý den. Dnes začneme pohádkou. Budeme si vyprávět o Jankovi. Je to zemědělská pohádka. Víte, co je to zemědělství?“

Toto je vybidnutí k brainstormingu. Chceme zmapovat, co děti o zemědělství vědí. A navést děti na to, že zemědělství je důležité, protože nám zajišťuje jídlo.

(U starších dětí se můžeme dostat i k tomu, že nám zemědělství zajišťuje nejen jídlo, ale i jiné důležité suroviny).

(Aktivitu můžeme zahrát jako divadlo. Přijde Janek a místo vyprávění ve 3. osobě, bude vyprávět o sobě. A tak bude Janek celý den dětem průvodcem, využijeme prvky dramatu ve výuce.)

Následující aktivita je skupinová práce, ve skupině 2–4 děti, každá ze skupin u jednoho stolu, na stole čtyři kartičky s textem, viz níže. Kartičky jsou promíchané.

V: „Aby se na políčku urodilo, to není jen tak. To se musí včas připravit půda. Aby byla urovnaná, úrodná, bez hrud. Aby v ní bylo dost vláhy i vzduchu. A každého tak akorát. Také plodiny pěstovat správně po sobě, jak jde rok za rokem. A o každou rostlinu se starat. Však to náš Janek dobře věděl. Měl to popsané na lístečcích, jedno za druhým. Jenže... Dneska se mu rozsypaly lístečky, kde měl napsané, jak se starat o pole, aby plodilo. Co na poli dělat celý rok, od podzimu do léta.

Pomůžete Jankovi dobře se postarat o jeho políčka? Na lavici máte před sebou papírky, na nich je napsané, co je třeba na poli udělat od podzimu, přes zimu a jaro až do další sklizně. Celý rok. Jednotlivé lístečky seřaďte. Začínáme na podzim, kdy je úroda sklizena a na polích strniště.“

Na podzim, když bylo vše sklizeno a na polích zbylo jen strniště, nastal čas připravovat půdu pro setí. Janek naplánoval, která políčka pohnojí. Byla to ta, kde bude sázet brambory. A sít kukuřici. Je dobře, že má kravky a čuníky. Díky nim má dost hnoje. Jak bylo pohnojeno, hned se oralo. Orala se všechna pole. I ta nepohnojená. To je první důležitá práce po sklizni.

Po orbě se nechala pole slehnout. A pak se urovnala, aby rostlinky, které Janek zaseje, nebo zasází, dobře vzcházely. Část polí se seje už na podzim. To jsou ozimy. Ostatní se sejí na jaře. A brambory se sází také na jaře. Máme zoráno a zaseto nebo zasázeno. Co teď?

Nedlouho po zasetí (nebo zasazení) se pole začnou zelenat. A to je čas zkontrolovat, jak se rostlinkám daří. Janek prochází pole a když je potřeba, ošetřuje porosty. Chrání je proti plevelům a škůdcům.

Je tu léto. A s létem žně. Na poli zlátne obilí a dozrává vše, co Janek zasel. Je čas sklízet. A až se sklídí, až na poli zbude jen strniště, tak se začne nanovo. Znovu se bude každé z políček připravovat na setí či sázení. Aby i za rok bylo co jíst.

Nechte děti, ať si karty přečtou a zkusí složit, jak jdou za sebou. Krom zemědělství si procvičíme čtení s porozuměním. Až budou mít děti hotovo (rychlejší mohou pomoci pomalejším), sejde se celá skupina a poví si, jak složily celý rok. Znovu zazní, jak probíhá rok na poli.

V: „Teď víme, jak se Janek stará o pole. A víme, že Janek má krom polí, také zvířata. Pamatujete? Kravky a čuníky. O ty je třeba se starat každý den. Mám tu popis Jankova dne, ale je celý zamotaný. Vždycky jsou tu dvě bubliny stejné barvy. Jedna je správně a druhá úplně špatně. Najdeme spolu ty správné?“

*Je třeba zdůraznit, že jedna z bublin stejného typu a stejné barvy je správně (to znamená, že odpovídá tomu, jak se žije na statku), druhá správná není. Děti si cvičí čtení s porozuměním a práci s informacemi. Cílem je **zamyslet se: Jak probíhá den na statku? A proč?***

Děti mohou znovu pracovat ve skupinkách. Mohou pracovat samostatně. Anebo můžete pracovat celá třída společně.

Janek vstává brzy. Kravky potřebují nakrmit. Před tím jim Janek poklidí, nastele a podojí je. A tak má budík nařízený na 4:00. Když vstáváš ty, kravky už spokojeně přežvykují a čerstvé mléko se v konvích chladí, připravené pro každého, kdo si pro něj přijde.

Janek si rád polenoší. Do práce ani do školy nemusí, a tak často vstává až před polednem.

„Co bych dnes dělal?“ přemýšlí Janek. „Krávy se napasou, prasata si taky něco najdou, na pole nepojedu, na to je moc hezky... Mohl bych vyrazit na výlet.“

„Kravky jsou obstarané,“ říká si Janek. „Tak teď prasátka.“ Naloží čuníkům do korýtek, přidá čistou vodu, a zatímco si prasátka chrochtají blahem, vykydá jim chlívek. „A protože je hezky, vyrazím na pole. Takové počasí musím využít.“ přemýšlí, když si dává svačinu.

Když se Janek vrátil z výletu, byl celý unavený. „Už se mi dneska nic nechce,“ přemýšlí, co s načatým večerem. „Podívám se na film.“ Spokojeně si bere notebook a sluchátka.

Když se Janek vrátil z pole, slunce se už sklánělo k západu. A na něj čekaly, stejně jako ráno, kravičky i prasátka. Znovu bylo třeba dát čuníkům žrát. A kravkám vykydat, nastlat, podojit je a dát žrát i pít. Po celém dni, stráveném u zvířat a na poli, byl čas jít spát. „Na jednoho je tu moc práce.“ Napadlo Janka ještě chvíličku před tím, než usnul.

Celá třída si přečte den na statku tak, jak je správně. (Pokud byste byli na pochybách, kterou bublinu vybrat jako pravdivou, je to vždy ta, kde je více textu 😊).

Reflexe: Zde by měla proběhnout reflexe pro zvědomění, co jsme se dnes dozvěděli. Můžeme zvolit formu sdílení, kdy si v kroužku s celou třídou řekneme (vybídžeme děti, aby řekly) co se děje na poli v rámci roku a jak probíhá den na statku. Nebo dětem dáme kartičky s otázkou: Co se děje na poli od podzimu do léta? Jak se o pole staral Janek? Jak se Janek staral o kravičky? Nebo jakákoli jiná forma reflexe.

Uzavření hodiny:

V: A protože se Janek práce nebál a choval se hezky k lidem i zvířatům, našel si k sobě brzy ženu, Marušku. Společně se starali o své hospodářství. A protože se měli rádi, narodili se jim děti. Josef a Petr. S nimi se potkáme příště.

Možná vám takto zpracovaná hodina přijde příliš zidealizovaná. Máte pravdu. Je. Je to pohádka. A s realitou se děti setkají 3. den, když budou na exkurzi na farmě.

2. den: Pokračování zemědělské pohádky, bratři Josef a Petr

Cíl hodiny: *Děti poznají rozdíl mezi konvenčním a ekologickým systémem hospodaření.*

Informace k aktivitě: Aktivita je psaná pro 5. – 6. třídu.

Pomůcky: Vytisknuté a nastříhané texty v rámečcích níže, tabule a psací potřeby na ni, dataprojektor a technika k promítnutí videa.

Průběh:

Připomenutí prvního dne. *Se třídou si připomeneme Janka a jeho hospodářství během roku i den na statku. Můžeme děti svolat do kroužku a zeptat se: Pamatujete si ještě, co jsme zjišťovali při zemědělské pohádce minule? Pokud děti nevědí, můžeme jim pomoci: Skládali jsme texty, jak se starat o pole. Co jsme se z těch textů dozvěděli? A četli jsme o dni na farmě. Pamatujete, kdy Janek vstával a co celý den dělal? Zopakujeme si tím znalosti o zemědělství. A děti vtáhneme do příběhu.*

Navázání na Janka:

Zde můžete opět hrát. Bud' může vyprávět o svých synech Janek. Nebo mohou být ve třídě oba synové. Anebo převyprávíme příběh tak, jak je psaný níže.

V: „A vzpomenete si ještě, jak nám minulá hodina skončila? Janek si našel Marušku a spolu měli děti. Josefa a Petra. A tady nám začíná, nebo pokračuje náš příběh.

Bio, nebí. (Kreace na: Bylo, nebylo.)

Jak roky plynuly, z Josefa i Petra vyrostli mladí muži. Protože měli práci na farmě rádi, oba si postupně budovali svoje hospodářství. Oba měli svoji farmu, oba se starali o své kravky, prasata i svá pole.

Jak získávali zkušenosti, začali hospodařit každý po svém. Jeden farmařil tak, jak je tu u nás v Čechách zvykem. Druhý si vybudoval eko-farmu. Oba se dál starali o kravky a čuníky, pečovali o svá pole, každý ale svým způsobem. Proč se tak rozhodli? A jaký byl rozdíl v tom, co dělali? Však vám to řeknou sami.

Ve třídě máte vždy tři texty zarámované rámečkem či bublinou. Bubliny patří jedna Petrovi a druhá Josefovi. Jsou každý ve své bublině podepsaní. A rámeček popisuje, proč se ekologicky hospodaří právě takhle. Stejná barva je stejné téma. A teď pozor, řeknu vám, co budete dělat:

Utvořte si skupinky po (třech, čtyřech, pěti, šesti, jak vám to bude vycházet). A pak, až budete skupinka, najděte si bublinky a rámeček stejné barvy. (Dvě bubliny, jeden rámeček).

Až jej budete mít, přečtěte si, co říká Josef i Petr. Přečtěte si i rámeček o ekologickém zemědělství.

Ted' vaše dva úkoly: Zjistěte, který z bratrů má eko-farmu. Znovu si přečtěte, jaký je rozdíl mezi klasickým a ekologickým zemědělstvím. V tuto chvíli se stáváte odborníkem na toto téma. A do tohoto tématu nás všechny zasvětíte. To bude váš druhý úkol. Připravte si krátké povídání o vašem tématu. Jak hospodaří klasický zemědělec a proč. Jak hospodaří eko-zemědělec a proč. Je vám všechno jasné? Máte otázky?

Pokud ne, pusťte se do práce.“

Mám kravky na mléko. Abych se uživil, potřebuji od každé co nejvíce dobrého mléka. Proto je mám přivázané u žlabu. Krmím je siláží a šroty, které si míchám, aby v nich bylo všechno, co má. Každé tak můžu dát tolik krmiva, kolik zrovna potřebuje. Díky tomu mi dávají průměrně přes 25 litrů mléka denně.

Petr

Mám kravky na mléko. A chci, aby se mohly chovat přirozeně. Proto je neuvazuji. Jsou ve skupinkách tak, aby se znaly. Mají volný přístup na pastvu. A všechno krmivo, které jim dávám, si produkuje na farmě. Protože holky – jak jim říkám, běhají venku, a tak nějakou energii ztratí, nemám tolik mléka, jako Petr. Ale to nevadí. Pro mě je důležité, že se mohou proběhnout a mají žrádlo ode mě. Protože mám méně mléka, musím je prodávat o něco draž. Dokud si lidé moje bio-mléko budou kupovat, můžu tenhle komfort svým holkám dopřát.

Josef

Krávy na eko-farmě nesmí být přivázané. Mají mít přístup přes léto na pastvu a přes zimu alespoň do výběhu. Důvod asi není třeba psát. Nikdo by nechtěl být celý život přivázaný na provaze nebo řetězu tak, že se nemůže ani otočit, ani pořádně podrbat. Všechno krmivo by mělo být z farmy, kde krávy žijí a – samozřejmě – také v biokvalitě. Díky tomu se nemusí převážet. Ušetří se tak mnoho energie i uměle vyráběných či upravovaných látek. Pokud farmář vše dodrží a má platný certifikát bio-zemědělec, může své mléko prodávat jako bio-mléko. Pak je na obalu značka bio. Víš, jak vypadá?

Mnoho zemědělců na své eko-farmě vyrábí ze svého mléka i mléčné bio-výrobky. Třeba jogurty, nebo sýr. Už jste ochutnali něco z toho v biokvalitě?

Na své farmě chovám vepřičky na maso. Protože jsou ceny výkupu masa hodně nízké a šroty drahé, snažím se o efektivní chov. Třeba před narozením selátek zavírám prasnici do tak malé klece, kde se nemůže skoro vůbec hýbat. Je to proto, aby selátka nezalehla. A taky mi to uspořídá místo, můžu mít víc zvířat. Po odstavení od prasnice dávám selátka podobného věku dohromady. Protože jich je v kotci opravdu hodně a mohly by se zranit, odstříhují jim ocásky a odstraňují kanečkům špičáky. A taky je kastruji. Aby maso nesmrdělo. Krmím je hlavně šrotem. To pak rostou, jako z vody.

Petr

Na své farmě chovám vepřičky na maso. Chci, aby mohli žít co nepřirozeněji. Mají tedy přístup do výběhů. Tady mohou rýt a pást se, tak, jak potřebují. Tím, že mají více prostoru, mají mezi sebou větší pohodu. Proto selátkům nestříháme ocásky. Protože si je neokusují. Ani kanečkům neulamujeme ani neubrušujeme řezáky, ani je nekastrujeme. A u prasnice nám selátka zůstávají o dost déle než je tomu zvykem. Je prima sledovat hrající si selátka kolem starostlivé prasnice. Věděli jste, že prasnice si pro svá prasátka staví hnízdo? Opravdu. Tedy – když má tu možnost. Ale všechno má své pro i proti. Nemám tolik prasátek, jako Petr. A proto, abychom se uživil, musíme maso prodávat draž. Zatím je dost lidí, kteří si rádi připlatí. Naštěstí. Díky nim můžeme chovat své čuníky tak, jak nás to těší.

Josef

V ekologickém chovu se prasnice chovají ve skupinkách, kromě porodu a kojení. Některé farmy ovšem zvládají chovat i kojící prasnice s prasátky pospolu, a to je pak radost se dívat. Prasata musí mít přístup na pastvu, kdykoli to počasí dovolí. Také mají ze zákona právo na mnohem větší plochu výběhu, než prasátka v konvenčním (ne-ekologickém) chovu. Je zakázáno kupírování (stříhání) ocásků i ubrušování či lámání špičáků. Kastrace je možná jen v umrtvení a provedená veterinářem.

Jak bojuji s plevelem:

Plevel je při hospodaření neúnavný společník. To ví každý, kdo se někdy staral o záhonek. Stejně, jako na záhonku, roste plevel i na poli. O svá pole se starám tak, aby na nich rostly plodiny, které chci. Když je třeba, postříkám pole herbicidem. Je to látka, která působí na plevel jako jed. Ale pěstované plodině neublíží. S herbicidem musím zacházet opatrně. Stříkat jen přesně stanovené množství ve vhodnou dobu. Jinak by nezabral, nebo by se mohl dostat tam, kam nemá. A to by bylo špatně.

Petr

Jak bojuji s plevelem:

Stejně jako u Petra, i u mě je plevel můj společník. Herbicidy ale nepoužívám. O to více se musím starat, aby mi plevel nepřerostl na poli porosty mé kultury. Pečlivě připravuji půdu k setí. Měním druhy plodin. Třeba jetel potlačí mnoho druhů plevelů. A je z něj dobré seno. Taky zlepšuje půdu. A po jetelu můžu zasít pšenici. Ta se snadno zaplevelí. Po pšenici tedy vysázím brambory. Protože brambory mohou ovorávat. Tím se zas plevelů zbavím. Je to sice náročnější, ale jde to. Nemusím používat jedovaté látky v krajině, o kterou se starám. A můžu si být jistý, že potraviny, které připravuji, jsou zdravé.

Josef

V zemědělství se používají uměle vyrobené, jedovaté látky, na ochranu plodin. Když se tyto látky použijí správně, pomáhají v boji proti plevelům, škůdcům, plísním (herbicidy, insekticidy, fungicidy) a zároveň se nedostanou do potravy.

V ekologickém zemědělství jsou tyto látky zakázané. Je to proto, že ani výroba těchto chemikálií, ani dovoz ani postřikávání polí nepomáhá zlepšovat naši krajinu. Navíc, když se tyto látky používají, mizí z krajiny mnoho druhů rostlin, hmyzu i živočichů. A trpí organismy v půdě, které jsou zase důležité pro její úrodnost.

A tak ekologické zemědělství přináší šanci mnoha druhům vrátit se zpět a pečuje o úrodnost polí.

Úrodnost polí

Pro zemědělce je půda to nejcennější, co má. Je důležité vědět, která pole jakým způsobem hnojit, aby se rostlinám dařilo a úroda byla co nejvyšší. Ať je to pšenice, brambory, řepka, nebo kukuřice. Díky rozborům půdy a preciznímu zemědělství vím, která pole, jak hnojit. Mohu vybírat z různých hnojiv ta nejlepší. Protože jsou hnojiva drahá, hnojím jen tolik, kolik rostliny potřebují. Tím se hnojiva nedostanou tam, kam nemají. A já mám bohatou sklizeň.

Petr

Úrodnost polí

O úrodnost svých polí se starám s velikou pečlivostí. Snažím se, abych svou prací neustále úrodnost zvyšoval. Využívám hnůj od svých zvířat. Také střídám plodiny tak, aby se doplňovaly v nárocích na živiny. Jetel třeba dodá do půdy mnoho dusíku. Ten využije v příštím roce pšenice. Po pšenici pohnojím pole a zasázím brambory. Umělá hnojiva tak téměř nepoužívám.

Josef

V ekologickém zemědělství je omezená možnost hnojit umělými hnojivy. Některá hnojiva (dusíkatá) jsou úplně zakázána. Je to proto, aby zemědělci dobře nakládali s hnojem a využívali přirozené postupy zlepšující úrodnost.

Když se hnojí jen umělými hnojivy, půda chřadne. Trpí půdní živočichové. Snižuje se schopnost půdy vsáknout a udržet vláhu. Půda také hůř drží pohromadě. Takže se snáz odplaví, nebo ji vítr odnáší.

Navíc jsou umělá hnojiva velmi náročná na výrobu. Při výrobě se zatěžuje životní prostředí a doprava hnojiv také není to nejlepší pro krajinu.

Ekologičtí zemědělci hnojí půdu hnojem a rostlinnými zbytky. Díky tomu se na poli urodí. Část úrody se sklídí, část zkrmí zvířata, část zaorá. Zvířata vyprodukují hnůj a tak koloběh živin pokračuje pořád dokola.

*Děti najdou rámečky stejné barvy. Zjistí, že Josef je eko-zemědělec. Připraví si odpovědi na otázky: Jak hospodaří klasický zemědělec a proč?
Jak hospodaří eko-zemědělec a proč?*

Tyto otázky mohou být napsány na tabuli, aby děti měli na očích, jak si připravit svou prezentaci.

Také je dobré stanovit kritéria prezentace. Například:

- 1) Uvést hlavní téma.*
- 2) Co v rámci tohoto tématu dělá konvenční – klasický zemědělec.*
- 3) Co dělá eko-zemědělec.*
- 4) Jaký je důvod toho, že eko-zemědělec dělá věci jiným způsobem.*
- 5) Čas na prezentaci (např. 2–4 minuty)*
- 6) Na prezentaci se jakýmkoli způsobem zapojí každý ze skupiny.*

Reflexe: Sedneme si do kroužku a každý postupně řekne, co se dozvěděl nového o ekologickém zemědělství.

Cílem aktivity je, aby žáci znali důvody rozdílů v systémech konvenčního a ekologického hospodaření.

Nakonec je možné pustit krátké video o ekologickém zemědělství. Třeba toto:

<https://www.youtube.com/watch?v=KVQWnCrJ70o>

A za dobrovolný domácí úkol můžeme nabídnout dětem, ať zjistí, jak se označuje bio-produkt či bio-potravina.

Správná odpověď:

Nakonec můžeme připravit ochutnávku bio-produktů dle svých možností.

3. den: Exkurze

Cíl hodiny: *Cílem je zažít reálný provoz na eko-farmě.*

Informace k aktivitě: 1. – 9. třída

Pomůcky: Dobré oblečení i obuv. A svačinu.

Průběh:

Je řada eko-farem, které mají, v rámci svého podnikání, programy pro veřejnost.

Jako jednu z možností uvedu biofarmu Sasov, nedaleko Jihlavy, která exkurze pro školy přímo nabízí.

V rámci exkurze je dobré zaměřit se na reálný průběh aktivit, o kterých se děti dozvěděly v předchozích dnech:

- Jak se zde hospodaří během roku
- Jak probíhá den na statku
- Jaká zvířata se na statku chovají, jaký je rozdíl mezi konvenčním a ekologickým chovem pro tato zvířata
- Jak se hospodaří na poli a jaký je rozdíl mezi eko a konvenčním zemědělstvím
- + **Jak je ekologické zemědělství kontrolováno**

Poslední bod nebyl v předchozích bodech zmíněný. Je to proto, že způsob kontroly popíše nejlépe člověk, který touto kontrolou prochází. Zároveň osobní příběh vyprávěný člověkem vzbuzuje důvěru.

Je možné se k tomuto tématu vrátit při 4. dnu tohoto projektu a zkusit vymyslet zlepšení způsobu kontroly tak, aby byl věrohodnější a zároveň zemědělce tolik nezatěžoval. Možná nakonec přijdeme na to, že tak, jak je systém nastaven, není vůbec nastaven špatně.

Informace o systému kontrol najdete i v mé diplomové práci, pro kterou je tento projekt přílohou.

4. den: Projekt udržitelného hospodaření

Cíl hodiny: *Cílem je zamyslet se nad přínosy udržitelného hospodaření. A nad tím, co musí hospodářství splňovat, aby bylo udržitelné.*

Informace k aktivitě: 7. – 9. třída, program tak, jak je napsaný, zabere více času. Žáci zjistí, jak dokážou nabyté informace o ekologickém zemědělství, využít při tvoření svého projektu. Tím se dostáváme na vrchol Bloomovy taxonomie.

Pomůcky:

Papír, psací potřeby, přístup na internet, (tabule, data projektor – dle zvolené formy výstupu i reflexe).

Průběh:

Poslední den projektu můžete žáky vybídnout, ať sami popřemýšlí nad tím, jaká kritéria musí mít hospodaření, aby bylo udržitelné.

Taková aktivita je vhodná pro žáky od 7. třídy výš.

Zadání by mohlo být:

Ekologické zemědělství splňuje kritéria udržitelného hospodaření. Vytvořte projekt (farmu, lesní hospodářství, zážitkový park, řetězec prodejen, restauraci...) který bude splňovat kritéria udržitelného hospodaření.

Tato kritéria si nejprve definujte.

Pak popište svůj projekt

Nakonec dokažte, že váš projekt tyto kritéria splňuje.

Výstupem bude ... (a toto je na vyučujícím. Na jeho možnostech či preferencích. Můžeme volit například:

- *propagační materiál našeho projektu*
- *krátká prezentace v PowerPointu či canvě*
- *žádost o dotaci – v této možnosti budou kritéria splnění dána kritérii žádosti)*

Připravte si prezentaci svého projektu. (Dle zvoleného výstupu)

V rámci prezentace bude prostor pro dotazy z publika. Buďte tedy připraveni na argumentaci, proč jste si vybrali právě taková kritéria udržitelnosti, jaká jste si vybrali.

Můžeme dát dětem na výběr, zda chtějí pracovat samostatně, ve dvojicích či trojicích. Nebo toto můžeme určit sami.

Poté, co žáci vypracují a odprezentují svoje projekty, bude čas na **reflexi**. Tentokrát zaměřené na silné a slabé stránky udržitelných projektů. Můžeme zvolit formu SWOT analýzy, na které bude pracovat celá třída (nápady třídy budou psány na tabuli), nebo skupinky, dvojice, jednotlivci.

Ať se vám vaše práce daří.

S pozdravem

Bc. Jan Převor

Příloha č. 2:

Výsledky dotazníku „Podpora ekologického zemědělství.“

Podpora ekologického zemědělství

Základní údaje

	Název výzkumu	Podpora ekologického zemědělství
	Autor	Jan Převor
	Jazyk dotazníku	 Čeština
	Veřejná adresa dotazníku	https://www.surveio.com/survey/d/N7G3Z9M7P0L7O5B9E
	První odpověď	24. 03. 2022
	Poslední odpověď	18. 07. 2022
	Doba trvání	117 dnů

Statistika respondentů

74

Počet
návštěv

46

Počet
dokončených

0

Počet
nedokončených

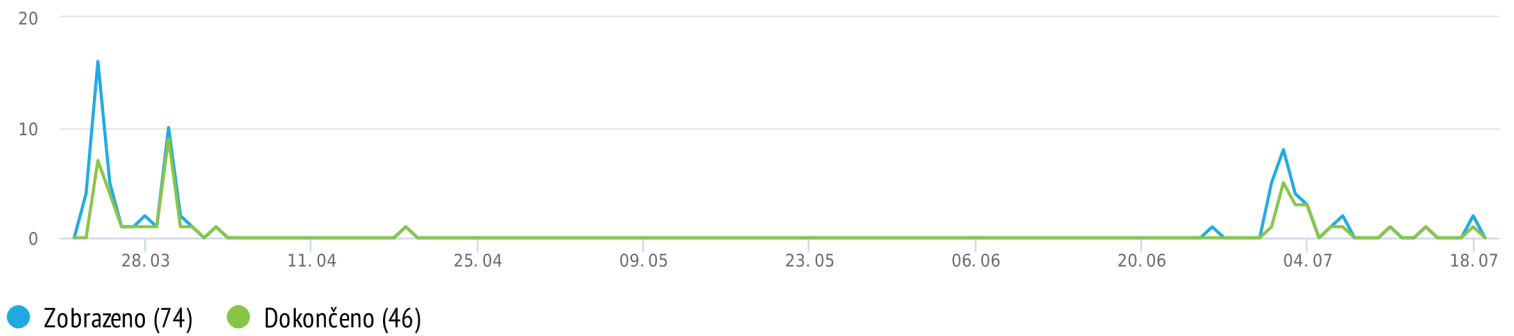
28

Pouze
zobrazení

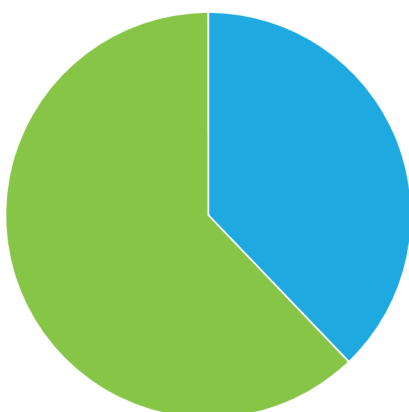
62,2%

Celková úspěšnost
vyplnění dotazníku

Historie návštěv (24. 03. 2022 – 18. 07. 2022)

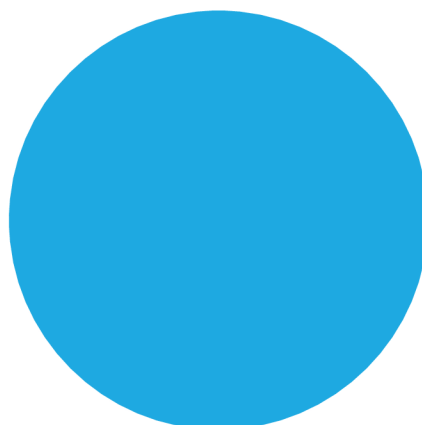

Celkem návštěv

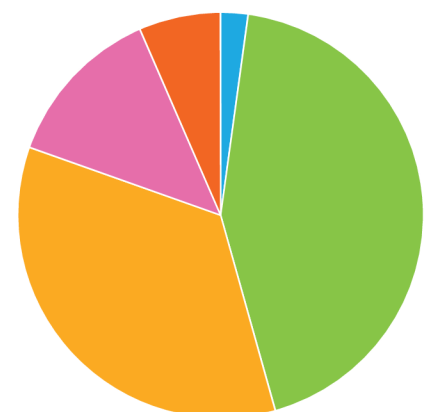
- Pouze zobrazeno (37,8 %)
- Dokončeno (62,2 %)
- Nedokončeno (0,0 %)

Zdroje návštěv

- Přímý odkaz (100,0 %)

Čas vyplňování dotazníku

- 1-2 min. (2,2 %)
- 2-5 min. (43,5 %)
- 5-10 min. (34,8 %)
- 10-30 min. (13,0 %)
- 30-60 min. (6,5 %)

Filtry podle

Vyřazených odpovědí

1

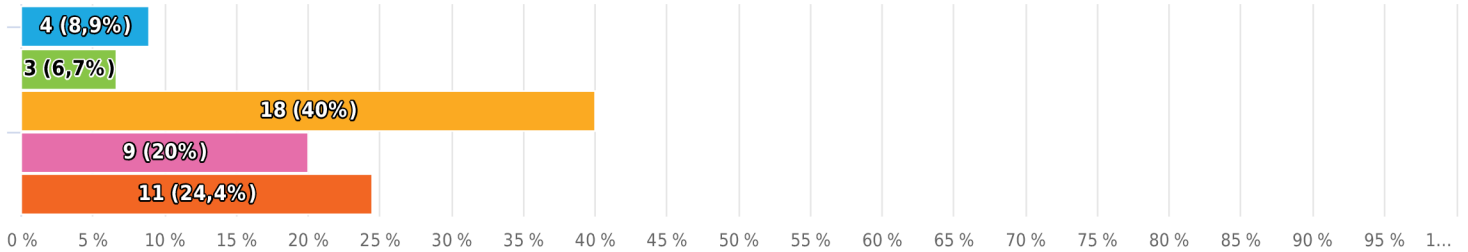

Výsledky

1 Na jak velké farmě hospodaříte?

Výběr z možností, zodpovězeno 45 x, nezodpovězeno 0 x

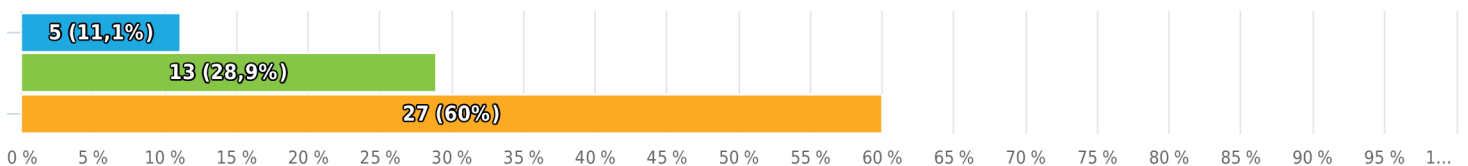
Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
do 5 hektarů	4	8,9%
5 - 10 hektarů	3	6,7%
10-50 hektarů	18	40,0%
50-100 hektarů	9	20,0%
více než 100 hektarů	11	24,4%

2 Vaší prioritou je:

Výběr z možností, zodpovězeno 45 x, nezodpovězeno 0 x

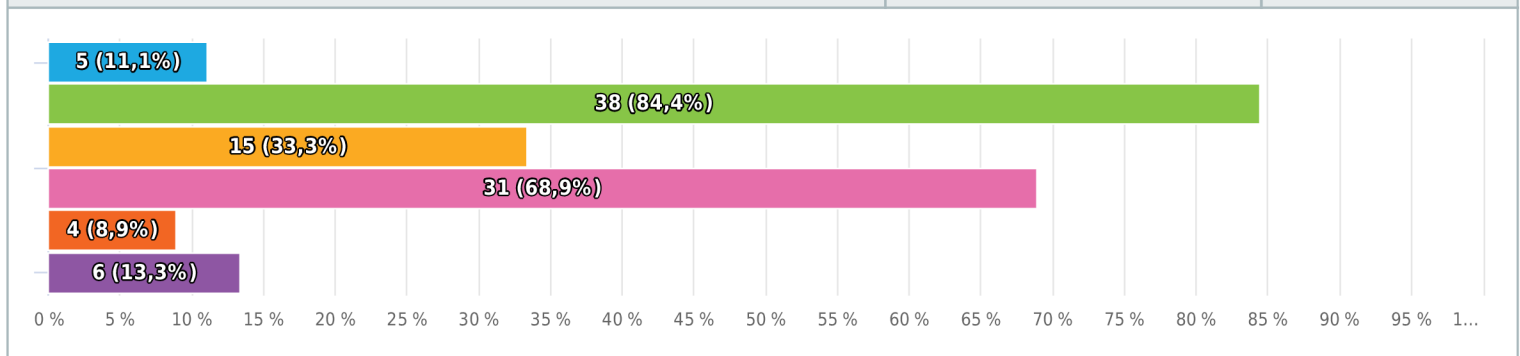
Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
Rostlinná výroba	5	11,1%
Živočišná výroba	13	28,9%
Rostlinná i živočišná výroba	27	60,0%

3 Co patří mezi Vaše nejdůležitější motivace pro podnikání v ekologickém zemědělství?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 45 x, nezodpovězeno 0 x

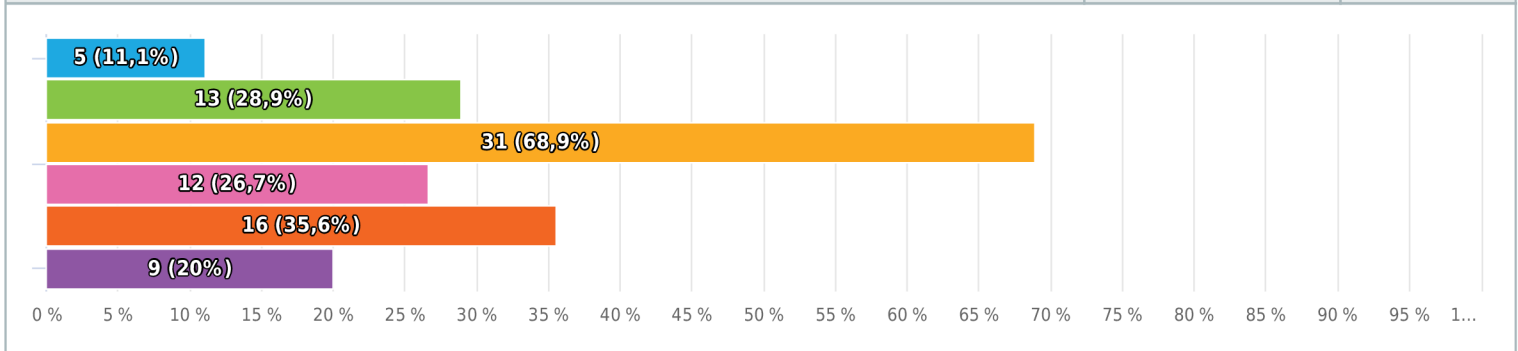
Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
možnost většího příjmu	5	11,1%
péče o krajinu	38	84,4%
rodinná tradice	15	33,3%
zdravý životní styl	31	68,9%
Zvýšení PR firmy	4	8,9%
Ještě něco jiného	6	13,3%

4 S jakými těžkostmi se potýkáte:

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 45 x, nezodpovězeno 0 x

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
● Nenapadá mě nic. Jsem spokojeni tak, jak to je.	5	11,1%
● Nedostatek financí	13	28,9%
● Byrokracie (množství papírování a vyřizování)	31	68,9%
● Měnící se počasí	12	26,7%
● Nespravedlivé nastavení pravidel	16	35,6%
● Ještě další věci:	9	20,0%

5 Co je Vaším hlavním produktem/Vašimi hlavními produkty?

Textová odpověď, zodpovězeno 45 x, nezodpovězeno 0 x

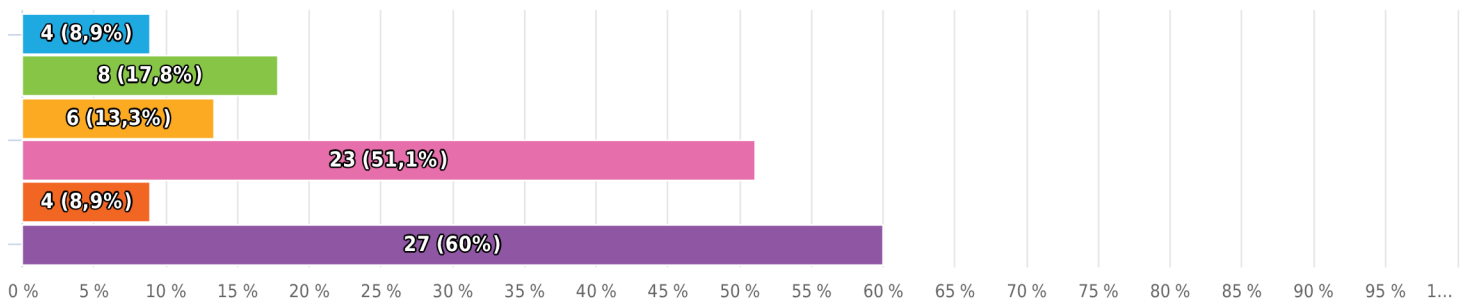
- Agroturistika
- bio krmivo a osivo
- bioléko
- bio obilí, mléko, mléčné výrobky
- bio seno, bio senáž, bio obilí, chov koní
- Hovězí maso
- Hovězí maso.
- hovězí maso,obilí
- hovězí maso, zástav skotu, obilí
- chovní jedinci, maso
- jatečná jehňata
- jehňata, ovoce, zelenina
- léčivé byliny
- Máme masný skot a ovce, vše prodáváme na maso
- (2x) maso
- Maso
- maso, masné výrobky, obilí

- maso, mléko a výrobky
- Maso obilí
- maso, obiloviny, mák
- Maso, zelenina, ovoce, med
- mléčné produkty
- Mléčné produkty
- mléčné produkty, chovná zvířata
- mléčné produkty, maso, obilí
- mléčné produkty, maso, obiloviny, brambory
- Mléko, krmné plodiny, maso.
- obilí
- Ovce ovoce
- pěstujeme pouze jahody
- Prodej ekologického sena sportovním koním
- produkce bio osiv obilovin luskovin pohanky chov masny skot
- Produkce ekologických osiv, výkrm býků masného plemena
- Produkce chovného ,jatečného skotu a zpracování ,prodej hov . masa z farmy.
- Seno
- seno, obilí, jehňata
- seno, vejce
- skot
- syrové kravské mléko
- zástav, obiloviny, luskoviny
- zástavový skot, maso
- zelenina
- Zelenina
- zelenina-bedýnky

6 Jak realizujete prodej?

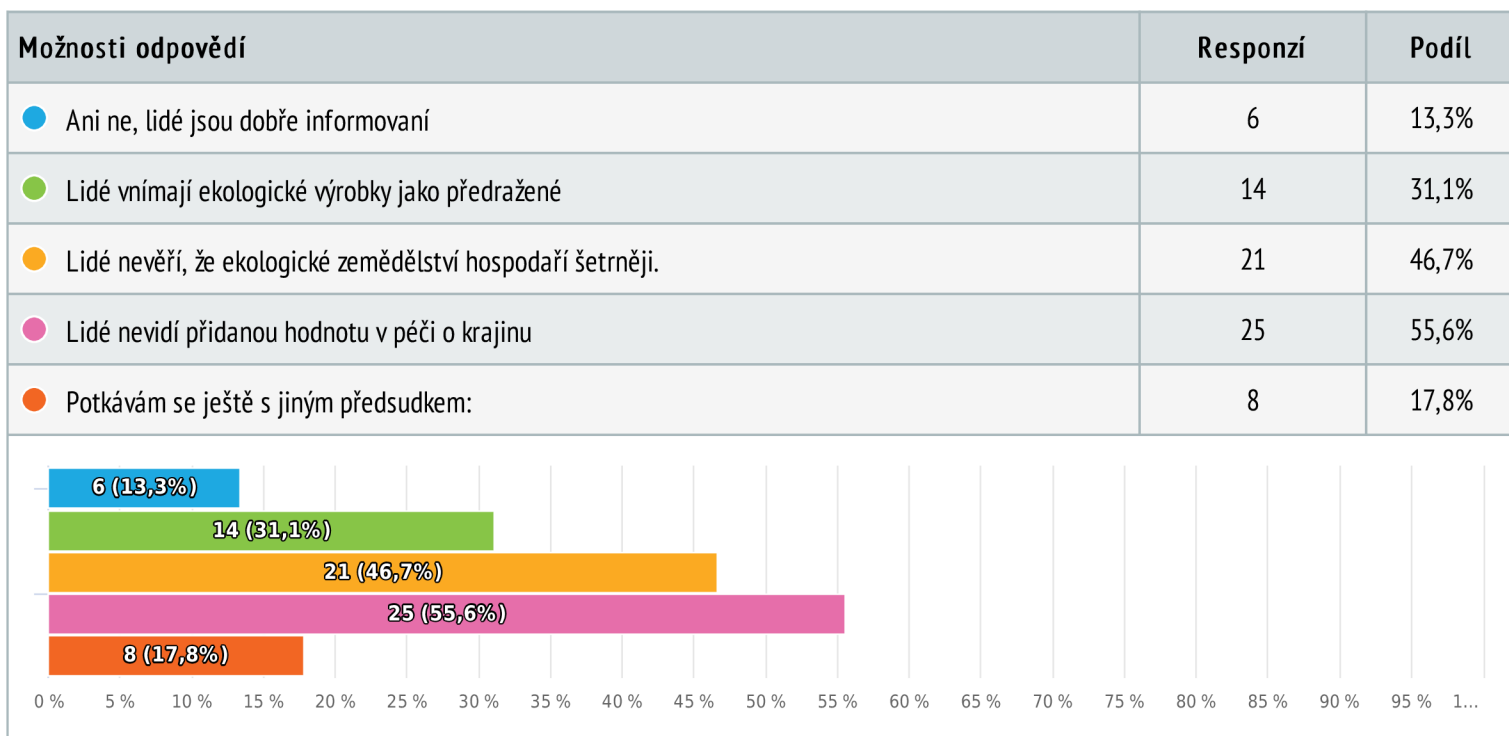
Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 45 x, nezodpovězeno 0 x

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
● Máme on-line obchod	4	8,9%
● Dovážíme své zboží či bedýnky přes jiné obchody (např. scuk)	8	17,8%
● Farmářské trhy	6	13,3%
● Obchůdek ze dvora (prodej přímo na farmě)	23	51,1%
● Dodáváme suroviny do jídelen či jiných gastro zařízení	4	8,9%
● Využíváme ještě jinou možnost prodeje:	27	60,0%

7 Potkáváte se s předsudky u veřejnosti?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 45 x, nezodpovězeno 0 x

8 Jaké změny (ať v nařízeních, podpoře ekozemědělství či informovanosti) by Vám nejvíce pomohly?

Textová odpověď, zodpovězeno 45 x, nezodpovězeno 0 x

- ,
- ?
- Aby se nechalo nepatrně chemicky ošetřovat obilí, aby nevznikali sněti a rzi rzi což považují za jedovaté při zkrmování a v seťovém porostu za nemožné oddělení n
- agroturistika bez zbytečných hygienických předpisů
- Asi zrušení všech dotací ve všech oblastech lidské činnosti
- dotace na investice do skladování, překlady knih o organickém zemědělství
- Informovanost veřejnosti (ať už ve škole pro studenty nebo v televizi pro dospělé), že nakupováním bioproduktů pomáhají chránit i přírodu, ne jen své zdraví.)
- Jednoduchý prodej ze dvora
- lepší registry ekologických podnikatelů
- lepší rozvrhnutí dotací na produkci a počet zaměstnanců
- mene papírování
- méně papírování
- méně papírů
- menší byrokracie
- menší marže zpracovatelů a obchodníků, nemají tak velké vícenáklady oproti konvenčním výrobkům, více informovat o životě v půdě a její schopnosti tlumit výkyvy počasí
- Některé z námi pěstovaných bylin nejsou zařazeny v tabulce dotovaných

- nevím
- nevím, jen kdyby lidi začali přemýšlet co jí - ale je to dražší a všichni sledují slevy
- Oavěta
- Ohleduplnější nastavení pravidel (poník není 1 dobytčí jednotka...)
- omezení byrokracie- kontroly nás stojí hodně peněz, zjednodušení dotací, rovné podmínky v EU
- podpora malých rodinných farem, ale ne jen na papíře i v praxi
- Podpora malých zemědělců a rodinných farem
- Podpora organizace odbytových družstev
- Podpora prodeje, konkurenceschopnosti b
- Pomohla by celková změna ve vyplácení dotací směrem k vytváření produkce, přidané hodnoty. Platba na plochu je špatně.
- Pro nás jako malou rodinnou firmu, je vše dostačující
- Především změny které by vedli k výraznému snížení byrokracie ,evidencí ... Nahradit je normativní . Vyzelená nafta ☹ ☒
- přestat papírovat, není pak čas na práci. Větší zájem o ECO, stále většina dává přednost levným nákupům.
- Snížení byrokracie.
- Snížení byrokracie a větší zájem veřejností o bioprodukty.
- Snížení evidenčních povinností.
- srovnání podmínek VE VŠECH ZEMÍCH EU
- Udělat osvětu co je ekologie a jak je přísně kontrolovaná
- umožnit prodej jehněčího ze dvora (umožnit domácí porážku nejen pro vlastní potřebu), větší podpora mikropodniků, zjednodušený přístup k investičním dotacím, větší ocenění péče o krajinu a půdu od státu, zvýšit povědomost o důležitosti ekozemědělství, nastavit podmínky pro podporu "regenerativního zemědělství" ze strany státu
- větší informovanost spotřebitelu o kvalitě potravin, rezidua pesticidů
- Větší podpora ekologických zemědělců, zvýšení povědomí o kvalitě produkce.
- vyšší dotace
- vyšší výkupní ceny ekokomodit
- Zadne
- zastropování plateb - dotací na plochu (přirozeně by potom vznikalo více ekopodniků), zavést systém vyplácení nejvyšších dotací na pozemky, které jsou nejbližší k farmě (zamezilo by se zbytečnému přejíždění a hlavně k navrácení konkrétní půdy do rukou konkrétních sedláků)
- zjednodušení papírování, možná míň změn
- Zrušení vyjimek
- zrušit dotace
- zrušit kompletně dotace

Nastavení dotazníku

Příloha: dotazník

Podpora ekologického zemědělství

Zdravím Vás,

děkuji, že jste si našel/našla čas.

1 Na jak velké farmě hospodaříte?

Nápověda k otázce: *Pokud hospodaříte v režimu ekologického i konvenčního zemědělství, vyberte prosím možnost odpovídající ploše ekologické produkce.*

- do 5 hektarů
  5 - 10 hektarů
  10-50 hektarů
  50-100 hektarů
  více než 100 hektarů

2 Vaší prioritou je:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Rostlinná výroba
  Živočišná výroba
  Rostlinná i živočišná výroba

3 Co patří mezi Vaše nejdůležitější motivace pro podnikání v ekologickém zemědělství?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- možnost většího příjmu
  péče o krajinu
  rodinná tradice
  zdravý životní styl
  Zvýšení PR firmy
 Ještě něco jiného

4 S jakými těžkostmi se potýkáte:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Nenapadá mě nic. Jsem spokojen tak, jak to je.
  Nedostatek financí
  Byrokracie (množství papírování a vyřizování)
  Mění se počasí
 Nespravedlivé nastavení pravidel
 Ještě další věci:

5 Co je Vaším hlavním produktem/Vašimi hlavními produkty?

Nápověda k otázce: *Prosím, napište stručnou specifikaci jako například: Zelenina, maso, mléčné produkty...*

6 Jak realizujete prodej?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Máme on-line obchod
  Dovážíme své zboží či bedýnky přes jiné obchody (např. scuk)
  Farmářské trhy
  Obchůdek ze dvora (prodej přímo na farmě)
- Dodáváme suroviny do jídelen či jiných gastro zařízení
- Využíváme ještě jinou možnost prodeje:

7 Potkáváte se s předsudky u veřejnosti?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Ani ne, lidé jsou dobře informovaní
  Lidé vnímají ekologické výrobky jako předražené
  Lidé nevěří, že ekologické zemědělství hospodaří šetrněji.
  Lidé nevidí přidanou hodnotu v péči o krajinu
- Potkávám se ještě s jiným předsudkem:

8 Jaké změny (ať v nařízeních, podpoře ekozemědělství či informovanosti) by Vám nejvíce pomohly?